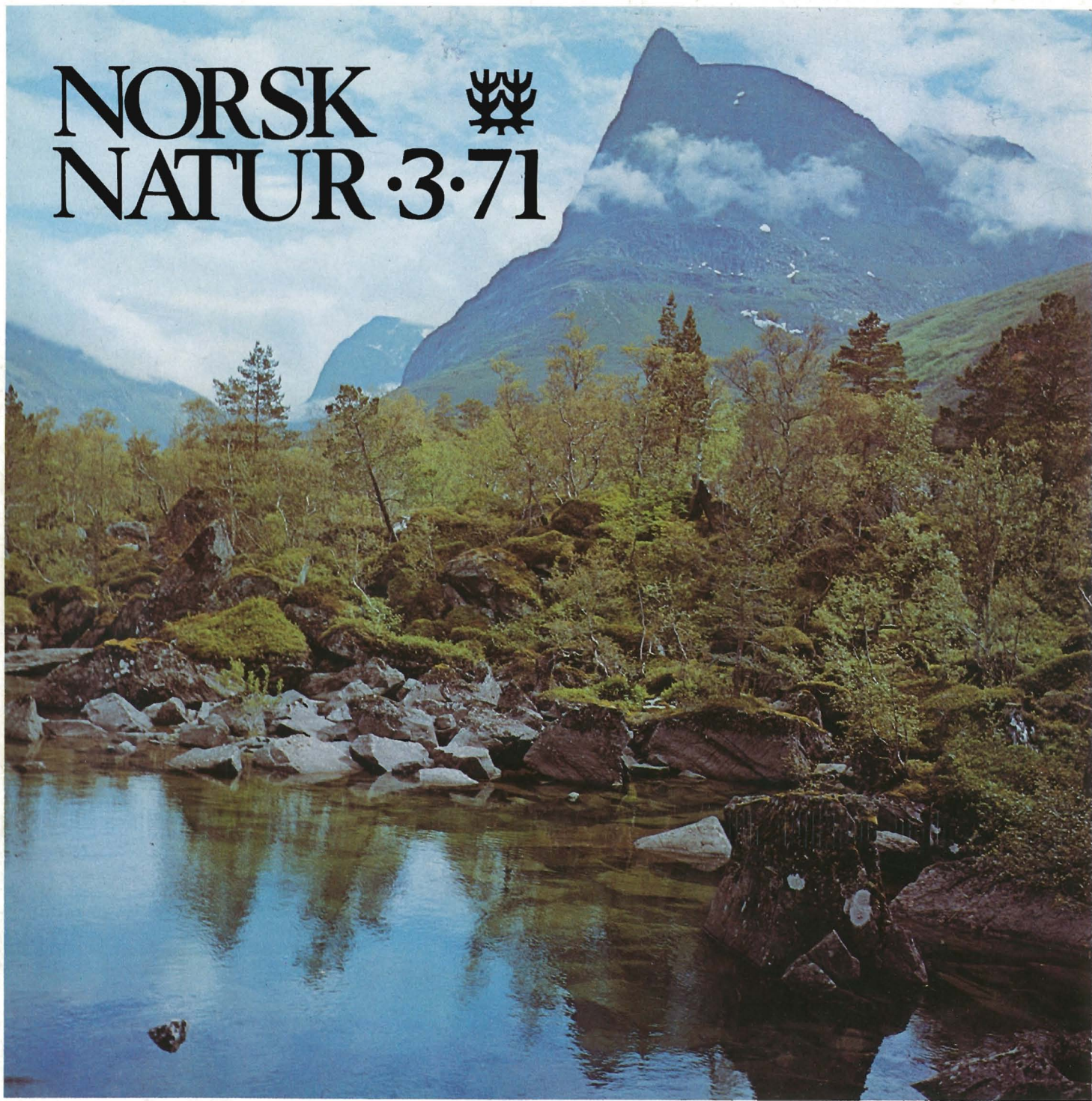

NORSK NATUR · 3·71

NORSK NATUR

NORGES NATURVERNFORBUNDS
TIDSSKRIFT – 7. ÅRGANG
NR. 3 – SEPTEMBER – 1971

ANSVARLIG REDAKTØR:
RAGNAR FRISLID

INNHold:

Hovedstyrets innstilling	
om vassdragsvern	68
Svalbards naturvernlover	70
Kløyvinga i NVE	73
Bekjempelse av oljeforurensing	74
Norsk-svensk nasjonalpark?	79
Femundsmarka nasjonalpark og	
landskapsvernområde	83
Dividalen nasjonalpark	88
Naturvern i andre land	93
Naturvernforbundets	
representantskapsmøte	98

NORSK NATUR

utkommer fire ganger årlig. Årsabonne-
ment kr. 20 (medlemsskap i Norges Na-
turvernforbund inkluderer abonnement).
Folder med annonsepriser sendes på for-
langende.

OMSLAGSBILDET: Ragnar Frislid.

NORSK NATUR er trykt i offset hos
Grøndahl & Søn på Norcote papir fra
Saugbrugsforeningen.

NORGES NATURVERNFORBUND

Akersgt. 63 – Postboks 8268, Hammersborg – Oslo 1.
Telefon: 33 79 32 – 33 52 57.
Postgiro nr. 9460 – Bankgiro nr. 6001 05 70835.
Generalsekretær: Magne Midttun.
Kontorsjef: Roar Sæther.
Organisasjonssekretær: Per Valset.
Konsulent: Thor Midteng.

Følgende kretsforeninger er tilsluttet forbundet:

Aust-Agder Naturvern, Vest-Agder Naturvern, Rogaland
Naturvern, Haugaland Naturvern, Vestlandske Naturvern-
forening, Møre og Romsdal Naturvern, Sør-Trøndelag
Naturvern, Nord-Trøndelag Naturvern, Nordland Naturvern-
forening, Troms Naturvernforening, Finnmark Naturvern,
Sør-Varanger Naturvern, Oppland Naturvern, Hedmark
Naturvern, Kongsberg Naturvernforening, Vestfold Naturvern,
Østlandske Naturvernforening.

Årskontingent for personlige medlemmer kr. 20 (inkl. tidsskrift)

Livsvarig medlemsskap kr. 400 (inkl. tidsskrift)

Familiemedlemsskap (hovedmedlems ektefelle eller
hjemmевærende barn under 25 år) kr. 10.

Årskontingent for organisasjoner, bedrifter o.l.
minimum kr. 200.

Medlem av forbundet er automatisk medlem av den krets-
forening vedkommende geografisk sogner til.

KRAFTKONTRAKT SOM PRESSMIDDEL?

Stortingets industrikomite var i august på befaringsreise i distrikter der større vassdragsreguleringer er planlagt. I Kautokeino (Masi) fikk stortingsmennene vite hva de visste fra før, at befolkningen er fast bestemt på å forsvare den naturen som er deres eksistensgrunnlag.

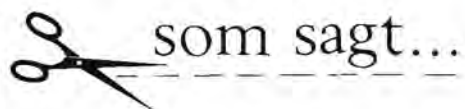
En større overraskelse for industrikomiteen var møtet med befolkningen i Meråker. Her stilte motstanderne av den planlagte reguleringen av Færen-Forrassdraget med tre fjerdedeler av bygdefolket i ryggen. En underskriftskampanje hadde inntil da resultert i full oppslutning fra 74½ prosent av alle Meråkers innbyggere over 16 år. Den eneste gruppen som var svakt representert blant underskriverne var folk med tilknytning til Meråker Smelteverk. Dette har sin enkle forklaring:

1967 ble det opprettet kontrakt mellom Smelteverket og Statskraftverkene om kraftleveranse over en 40 års periode – *med forbehold fra Statskraftverkernes side om oppsigelse hvis det ikke blir gitt konsesjon for regulering av Færen-Forra, eller hvis vassdraget blir fredet*. For alle som er eller føler seg avhengig av bedriften, er dette klar beskjed om at arbeidsplassene kommer i faresonen om vassdraget ikke blir regulert. Det er kniven på strupen.

Etter først å ha benektet at det kunne foreligge en kontrakt med slikt innhold, innrømmet direktør Sigurd Aalefjær i Statskraftverkene på «Arbeideravisen» henvendelse det faktiske forhold. Direktøren uttalte til avisen at kontrakten inneholdt en «kantet formulering». Han ga videre uttrykk for sin forundring over å finne slikt i en kontrakt opprettet så sent som i 1967, og hevdet at en lignende formulering ikke ville blitt brukt i dag, på grunn av «den voksende naturverninteressen vi har sett i det siste».

Det er interessant å merke seg at den økende naturverninteressen har sin virkning også på Statskraftverkene. Men på den annen side er det litt uvisst hvordan man skal tolke direktøren. Mener han at man i dag ville bruke en annen formulering, at man ville være mer varsom med å velge sine ord, for å få sagt det samme? Og ville man, hvis naturverninteressen hadde vært mindre, funnet det rimelig fortsatt å benytte seg av kontraktsformuleringer som av bedrift og ansatte kan oppfattes som press i forbindelse med reguleringssaker?

Hvis noen vil hevde at Statskraftverkene her har benyttet seg av en presstaktikk som må oppfattes som utilbørlig, og som bør gjøres til gjenstand for gransking, vil vi ikke erklære oss uenig.

BUKK OG HAVRESEKK SOM PRINSIPP

«Ingeniørkunst i form av metallmaster og tråder, røyser i veifyllinger, godsbanestasjoner og liknende har skjemt ut store deler av tilværelsen for oss gjennom menneskealder. Og slik driver de på fremdeles. Først i de aller siste år bibringes ingeniørene gjennom utdannelsen en anelse om disse tilstander. Men de som virker i dag har ikke denne innsikten.»

*

«... Teknikerne har alltid vært listige som slanger, de legger det slik til rette at en enfoldig politiker kvier seg for å si nei. Det er jo alt brukt så mange penger.

For å markere seg tross alt setter da de folkevalgte bukken til å passe havresekken. Det er vassdragsvesenet, selve kraftutbyggeren, som skal planlegge naturvernet i Norge. Dette er jo grotesk, men ved nærmere ettersyn finner man ut at det er et gjennomført prinsipp her i landet. Er det misligheter i en etat setter etaten selv opp en undersøkelseskomité som gransker saken og sier nei, i vår etat er det ikke misligheter. Bukk- havresekkprinsippet er forankret i norsk byråkrati.»

Byplansjef i Oslo, Erik Rolfsen,
i «Arbeiderbladets» kronikk
17. august 1971.

Finnmarksvidda våren 1971.
Foto Dagfinn Skjelle.

AVDELING FOR KRAFTVERKS- LYRIKK

I «Fossekallen», meddelelsesblad for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, presenterer redaktøren, Sigurd Nesdal, institusjonens historie i et omfat-

tende diktverk, hvorav vi her gjengir en smaksprøve:

Vi slo tunnel, vi bygde verk
vi tøynde fossen stor og sterk
Den gamle norske lov vart

krenkt.

Ja meir enn nokon kunne tenkt.
Vi flytte elv og demde ned
og under vatn kom mark og tred
Det vart protest og styr og skriv.
«Vi øydela vårt friluftsliv».

Men fyllest våre magasin
so fløymer fossen like fin.
Og skal vi leve lett og bra
so må nok fossen kallen dra.

AVDELING FOR MUSEUMS- KVALIFIKASJONER

På Norsk Skogbruksmuseums representantskapsmøte forelå det forslag fra styret om at Norges Naturvernforbund inviteres til å være medlem av representantskapet sammen med de 21 andre institusjoner og organisasjoner som danner museets representantskap. Fylkesmann Nils Handal, Lillehammer, mente at spørsmålet burde utsettes inntil det var nærmere drøftet, og skogeier Tollef Mykleby, Deset, sluttet seg til dette synspunkt, idet han nevnte

at det finnes eksempler på at naturvernforbundet blant sine mange gode ting har motarbeidet moderne skogsdrift. Styrets varaformann, forretningsfører Klaus Kjelsrud, mente imidlertid Mykleby hadde misforstått dette og at det var andre krefter ute og gikk i det tilfelle han siktet til.

Ved etterfølgende votering ble saken utsatt mot fem stemmer.

«Østlendingen»
18. aug. 1971.

I naturvernarbeidet lærer man seg etter hvert å høre ganske mye uten at ørene faller av. Strengt tatt blir det etter hvert en vanesak. Dessuten har det sine muntre sider. At synet på

moderne skogsdrift skal være noe kriterium for representantskapsstatus i et skogbruksmuseum må være nokså selsomt. En helt annen sak er det at Naturvernforbundet overhodet ikke har uttalt seg om «moderne» skogbruk, og at forklaringen på herr skogeierens uttalelse etter alt å dømme må være at han *antar* at han og Naturvernforbundet har divergerende oppfatninger på dette punkt. Selv har vi ingen mulighet for å fastslå hvor langt en eventuell uenighet mellom ham og Naturvernforbundet går, etter som vi ikke kjenner til hva skogeier Mykleby i teori og praksis oppfatter som moderne skogbruk.

HOVEDSTYRET med partsinnlegg om vassdragsvern

Hovedstyret i Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen la i slutten av juni fram sin «Innstilling om vassdrag som bør unntas fra kraftutbyggingen». Innstillingen er, med Sperstadutvalgets rapport som «bilag», av Industridepartementet sendt interesserte institusjoner, organisasjoner m.v. til uttalelse.

I det dette nummeret av Norsk Natur» går i trykken, er arbeidet med Norges Naturvernforbunds uttalelse i denne uhyre viktige saken ennå ikke avsluttet. En fullstendig redegjørelse for forbundets syn må derfor utstå til neste nummer. Men en kort karakteristikk av det dokument toppledelsen

HOVEDSTYREMEDLEMMENE

Generaldirektør Vidkunn Hveding. Hovedstyrets formann. Født 1921. Sivilingeniør. Tidligere blant annet professor i vassbygging ved Norges Tekniske Høyskole.

Stortingspresident Bernt Ingvaldsen. Sivilingeniør. Født 1902. Direktør i A.S. National Industri, Drammen (leveranser til kraftverk). Styremedlem i industriforetagender.

Stortingsmann Nils Kristen Jacobsen. Kystskipperutdannelse. Født 1908.

for norsk vassdragsutbygging nå har lagt fram kan være på sin plass:

Hovedstyrets innstilling er et rent partsinnlegg, til dels med karakter av forsvarsskrift for det som er gjort og som etter Hovedstyrets syn i fremtiden bør gjøres når det gjelder vannkraftutbygging i Norge. På de fleste vesentlige punkter er Hovedstyrets oppfatning sterkt i strid med det nøytrale Sperstadutvalgets, og som helhet er innstillingen et sviende slag mot de forhåpninger som Sperstadutvalgets kompromissforslag tross alt skapte.

Sperstadrapporten er utarbeidet av

et allsidig sammensatt utvalg. Den tar midt på treet, og uansett hvilket syn man måtte ha på den fremtidige utnyttelsen av våre vassdrag, må den kunne aksepteres av alle som selve den sentrale innstillingen. Det må helt selvfølgelig være Sperstadrapporten som legges til grunn for den videre behandling av spørsmålet om vern av vassdrag mot kraftutbygging.

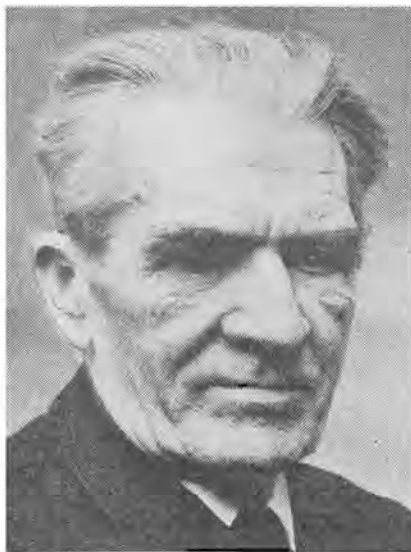
Det er neppe i overensstemmelse med alminnelig praksis i statsforvaltningen å gi en ytterfløy i en kontroversiell sak en utgangsposisjon som gir utseende av at den representerer et

samlende midtpunkt med evne og vilje til å ta hensyn til alle sider. Men det er nettopp det som er skjedd i denne saken. Hovedstyret har riktig nok tidligere hevdet at det anser seg for å være det rette organ når det gjelder å vurdere naturvernsspørsmål i forbindelse med vassdragsutbygging. Men i praksis har Hovedstyret vist seg å være et ensidig kraftutbyggingsorgan, ikke et organ for allsidig forvaltning av vassdragene. Hovedstyrets «Innstilling om vassdrag som bør unntas fra kraftutbyggingen» er en 40 siders bekreftelse på dette.

*Fylkesordfører Olav Benum.
Sivilagronom. Født 1897. Preses i Selskapet for Norges Vel.*

*Stortingsmann Torstein Selvik.
Jordskifte kandidat. Født 1900. Tidligere blant annet redaktør i Bergens Arbeiderblad og styremedlem Bergens Lysverker og Bergenshalvøyens kommunale kraftselskap.*

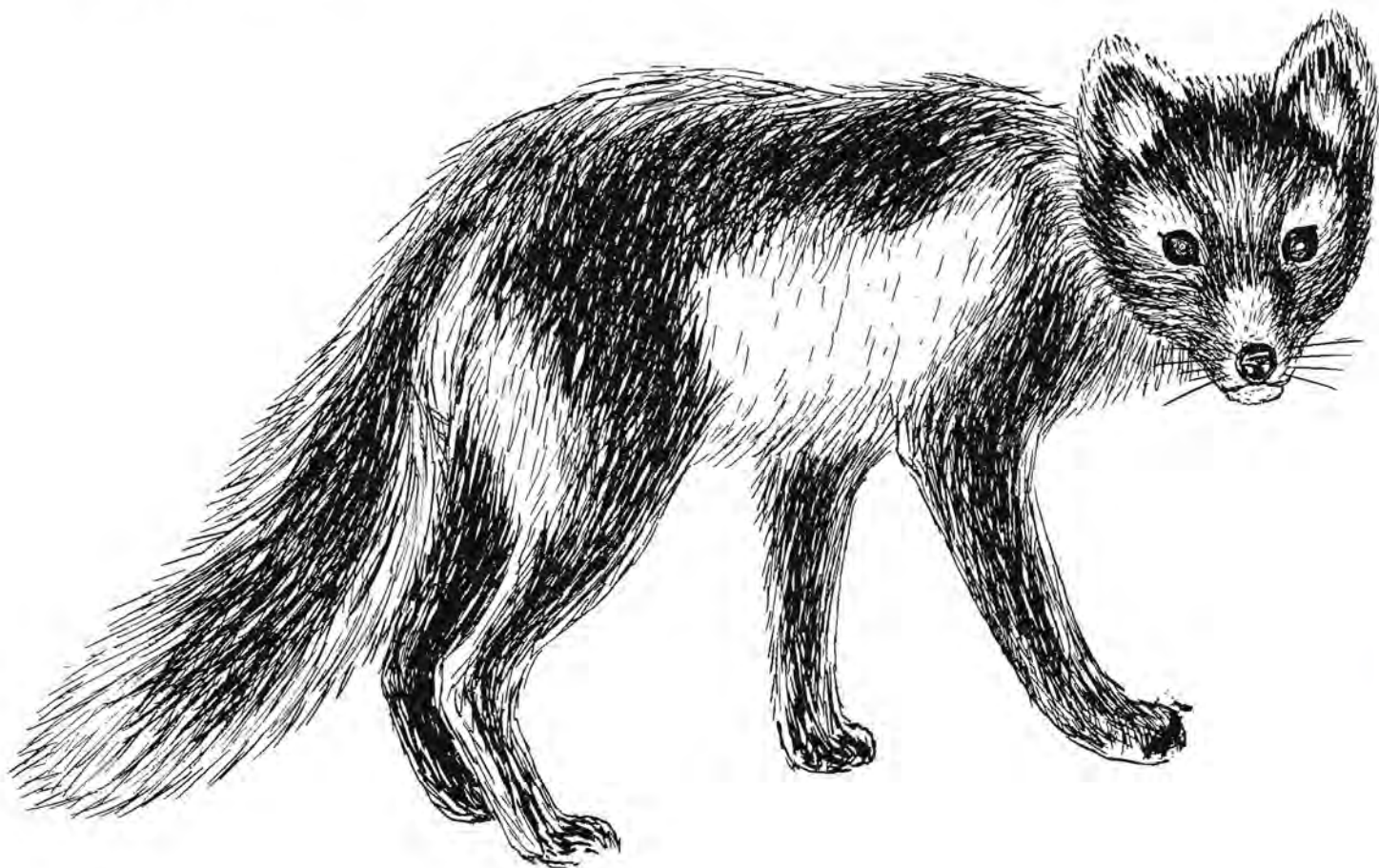
*Fylkeslandbrukssjef
Trygve Haugeland.
Sivilagronom. Født 1914. Fylkeslandbrukssjef i Vest-Agder. Naturvernssjef på mange viktige punkter i Hovedstyrets innstilling.*

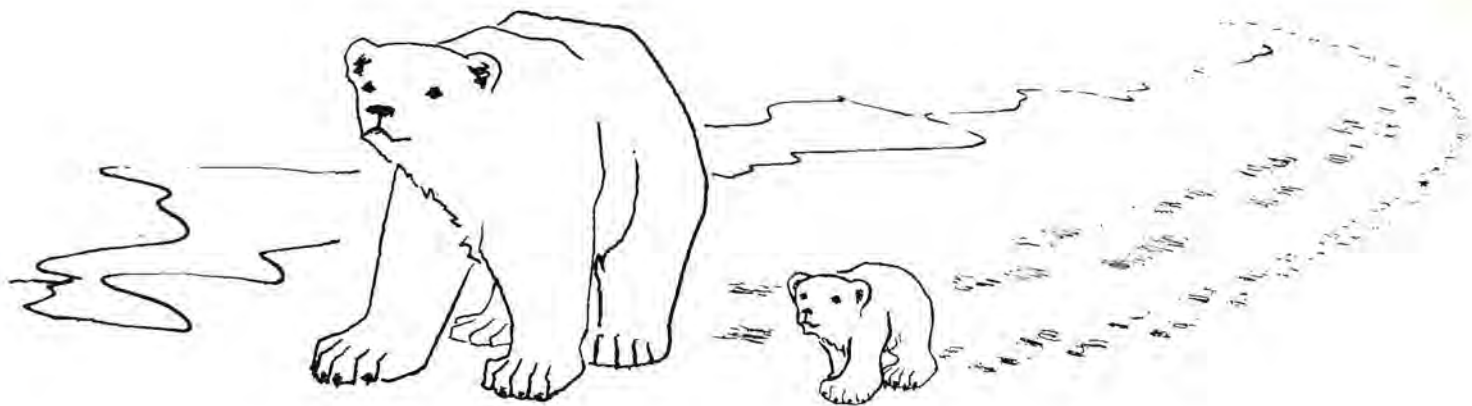

SVALBARDS NATURVERNLOVER

— papirbestemmelser eller realiteter?

TEKST OG TEGNINGER
THOR LARSEN

For ett år side innførte Landbruksdepartementet nye forskrifter for isbjørnjakt på Svalbard og Jan Mayen og for nordmenn i andre farvann. Lovverket hadde bestemmelser som på mange måter var vesentlige forbedringer. Det er nå forbudt å bruke selvskudd og andre faste innretninger til isbjørnfangst. Binner med unger er fredet. Det er satt restriksjoner for bruk av motorkjøretøy, skute og fly, og det er særlige krav til jaktvåpnenes kaliber og anslagsenergi. Det er samtidig innført en kvoteordning for jakten. For sesongen 1970—1971 ble den satt til 300 bjørn.

Landbruksdepartementet ble den gang kritisert for å ha tillatt en såvidt stor kvote. Nyere forskningsresultater tilsa en større forsiktighet med avskytingen. I februar 1970 rettet IUCN's Polar Bear Specialist Group en enstemmig appell til myndighetene i USA, Canada, Danmark og Norge med anmodning om å skjære drastisk ned på isbjørnjakten i de fire lands territorier (Sovjetunionen totalfredet isbjørnen allerede i 1956). Det ble

pekt på at den stadig økende aktivitet i Arktis representerte en fare for alt liv i nord, inkludert isbjørnen, som allerede var hardt beskattet.

Det er derfor gledelig at Landbruksdepartementet har begrenset isbjørnkvoten for kommende sesong til 200 bjørn. Det er først og fremst menneskapene på værstasjonene og i gruvesamfunnene som får anledning til isbjørnjakt. Tillatelsene fordeles etter prinsippet en bjørn per mann. Disse får tillatelse til å felle hundre bjørn, mens overvintrende fangstfolk, turistjegere og selfangstflåten må dele de resterende hundre.

De nye forskriftene for isbjørnjakt gir departementet anledning til å «-sette nærmere regler angående kontroll av jakten, derunder om merking, plombering og ilandføring av skinn og andre deler av felte dyr, og forbud mot å falby, avhende, kjøpe, eller motta uberedt isbjørnskinnsom ikke er merket på foreskrevne måte». Slike regler finnes ikke i dag, men det bør innføres snarest mulig. Vi kan bevise at det foregår ulovlig isbjørn-

jakt på Svalbard. Uvesenet kan ikke stoppes uten ved en streng kontroll, fortrinnsvis ved et system med plombering av skinn og kranier og oppgaveplikt. Et tilsvarende system er innført ved isbjørnjakten i Alaska. Forholdene der er på mange måter sammenliknbare med de vi har på Svalbard.

Lovverket som regulerer isbjørnjakten kan tjene som et eksempel på ufullstendige bestemmelser for regulering av forskjellige former for naturinngrep. Det hender i blant at jakt og fredningsbestemmelser blir revidert, uten at man samtidig ofrer tilstrekkelig oppmerksomhet på kontroll og håndhevelse av lovverket. Det er først og fremst sysselmannen og hans folk som skal se til at bestemmelsene overholdes på Svalbard. I dagens situasjon er oppgaven så godt som håpløs. Sysselmannen er henvist til å bruke skute for å komme rundt i sommerhalvåret, mens han må benytte beltekjøretøyer med en begrenset aksjonsradius om vinteren. Avstandene er store, og det kan ta dager å komme fra et sted til et annet. Forholdene

er ikke større enn at alle og enhver vet hvor lovens håndhevere befinner seg. Dermed blir oppsyn og kontroll temmelig illusorisk. Det drives kryptskyteri både på hvalross, rein og annet fredet vilt. Det gjøres strandhogg av menneskap på selfangere og småhvalfangere som knapt kjenner til jaktbestemmelsene for Svalbard. Mange betrakter fremdeles den karrige øygruppen som et ingenmannsland hvor hver og en får ta seg til rette som best han kan.

I dag er store oljeboringsprosjekter under utfoldelse i det østlige Svalbardområdet. Norske myndigheter vil anlegge en flyplass ved Longyearbyen. Begge deler vil føre til en betydelig økende aktivitet der nord, med fare for alvorlige forstyrrelser og skader

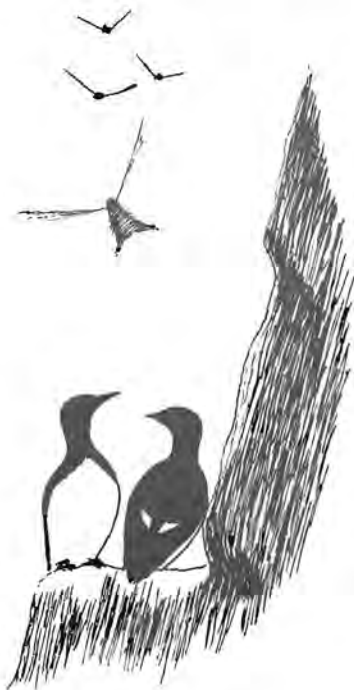
på den skjøre polarnaturen. Myndighetene har til en viss grad tatt konsekvensen av utviklingen. I mai i år fikk vi således midlertidige forskrifter for regulering av naturinngrep på Svalbard. Bestemmelsene er relativt strenge, og forsåvidt betryggende. Men i likhet med jaktlovgivningen, mangler vi en skikkelig kontroll. Ansvar for tilsyn ligger også her hos sysselmannen eller hos de inspektører myndighetene måtte oppnevne. Kommunal og arbeidsdepartementet har således en inspektør på Edgeøya i forbindelse med oljeboringsvirksomheten der, men bare for i sommer. Sysselmannskontoret er fremdeles i den samme håpløse transportmessige knipen. Kontrollen med jakt, fangst og naturinngrep er og blir dårlig.

I vår ble Kong Karls Land med tilliggende territorialfarvann fredet som naturreservat. Fredningen må ansees som relativt streng, og forsåvidt betryggende. Men her som ellers skorter det på oppsyn og kontroll. Heldigvis freder Kong Karls Land seg selv. Øygruppen er særdeles vanskelig tilgjengelig, på grunn av store drivmasser og vanskelige forhold for skutene.

Så langt kritikken – den er det lett nok å presentere. Kritikken bør imidlertid kunne ut i forslag til forbedringer. Det synes å herske enighet om at det i og for seg ikke er selve lovverket for regulering av naturinngrep på Svalbard som det er noe i veien med. Men aktiviteten på øygruppen må kontrolleres bedre, dersom vi skal make å verne om flora, fauna og natur. Forat oppsynet skal kunne bli

effektivt må sysselmannskontoret disponere et lite fly eller et helikopter. Det bør opprettes midlertidige eller faste inspektørstillinger, med klare mandat og med bestemte plikter. I likhet med fylkene her hjemme bør Svalbard få en egen naturvernkonsulentstilling. Det er et enormt behov for undersøkelser og utredninger etter som aktiviteten øker der nord.

Norge har klare internasjonale forpliktelser når det gjelder vern av Svalbards natur. Vi vet at internasjonale naturvernorganisasjoner følger utviklingen der nord med den aller største interesse. Det er kanhende på tide å besikke vårt hus.

KLØYVINGA I NVE

Ukeavisen «Dag og Tid» hadde i nr. 32 - 1971 denne lederartikkelen:

Debatten om kraftutbygginga og haldninga til vårt statlege vassdrags- og elektrisitetsvesen vil truleg bli kvesst til mykje i dei komande åra, jamvel om striden alt no er svært hard. Dei tverre synsmåtane som hovudstyret i NVE og mange andre framståande kraftutbyggingsrepresentantar legg for dagen i meir enn ei sak, vil sjølvsagt verke til å nøre elden enda meir. Det nylege vedtaket om at NVE i praksis ikkje er interessert i eit ganskingsarbeid om skadeverknadene på fiske o.a. i samband med vassdrags-

regulering, er enda eit prov på at NVE har valt ei overlag omsyns- og kompromisslaus line...

Det mest interessante no er at semja innafor NVE sjølv er i ferd med å breste. Provet på dette kan lesarane finne sjølv ved å studere tilrådinga frå Sperstadutvalet om kraftutbygging og naturvern, og den tilsvarande tilrådinga frå NVE sitt hovudstyre. Det er eit faktum at vurderingane til kraftutbyggingsekspertane i Sperstadutvalet bryt med hovudstyret på ei mengd avgjerande punkt, og bryt med dei tradisjonelle diktatoriske «energiomsyn» som kritikklaust blir køyrt fram frå utbyggjarsida.

Byggin ved lavvann. Foto Tor Michael Skillestad.

Det seier seg sjølv at kraftutbyggingsfolka av den «gamle» skulen vil prøve å dekkje over denne lukkelege, indre spliden i etaten så godt dei kan, med ymse slag teologiske tolkingskunster. Vi trur ikkje desse manøvrane vil føre fram anna enn på svært stutt sikt. Kimen til ei enda breiare naturvernfylking, der delar av utbyggingssekspertisen er med, kan vi alt sjå, enda om tilhøvet sjølvsagt rommar motsetnader. Det er ikkje plass her for å gå i detalj inn på dette, og tilbakevise påstanda om feilaktig saksframstilling frå Dag og Tid si side, det vil sikkert bli gjort andre stader i spaltene våre. Men vi kan ikkje la vere å gle oss over at ein talsmann mot «naturvernhyserikane», meiner at ein mann med «eit langt liv i den elektrotekniske industrien, med hovudoppgåve å lage maskinar og materiell til norsk kraftutbygging» (stortingspresident Bernt Ingvaldsen) skal vere spesielt kvalifisert til å sitje i hovudstyret i NVE. Der slapp ein diger katt ut av sekken, eller kanskje var det ein bukk?

Når dette er sagt, kan vi gjerne vedgå at naturvernet her i Noreg til no har vore for einsidig konsentrert om kraftutbygging. Likevel trengs det enda meir. Men elles er det på høg tid no å kome i gang med drøftingar om ressurs- og energibruken, både i industri- og næringsverksemd og i det private hushald. Men det er kanskje små voner om samarbeid på tvers av «naturvernengrensene» her og? Interessefeltet er vel fastlagt ei gong for alle.

BEKJEMPELSE AV OLJEFORURENSING — mål og midler

Skjærgårdsolje. Foto Jan A. Johannessen, «Fædrelandsvennen».

En ventil som ikke var blitt stengt under lensing om bord på et skip på Kristiansands havn, var årsak til at 18 tonn tungolje lekket ut i sjøen med alvorlige forurensinger både i havnebassenget og i farvannene utenfor som resultat. I et forsøk på å bote på skadene ble det pøst ut 10 000 liter kjemikalier som får oljen til å synke.

Tilfellet er et skoleeksempel på hvor mangefull oljeberedskapen er, selv i en stor og betydningsfull

havn som Kristiansands. Med de kjemikaliene som ble brukt oppnår man bare å flytte problemene fra overflaten til bunnen, uten på noen måte å løse dem. Marinbiologen ERIK ANDRESEN orienterer her om forskjellige metoder for fjerning av spillolje i sjøen. Han konkluderer med at mekanisk fjerning av oljen må være den beste løsningen, men at det primære må være strenge sikkerhetsbestemmelser og kontroll.

I løpet av de siste 10 år har forurensningen av våre omgivelser utviklet seg fra å være av lokal karakter til problemer av nasjonal og internasjonal betydning. Bekjempelse av oljeforurensning er i den senere tid viet stor oppmerksomhet, både p.g.a. den tiltakende distribusjon av spillolje i vassdrag og havområder, innføringen av supertankere og store lagringsanlegg (på land såvel som på havbunnen) samt oljeleting og produksjon i nye områder.

De mest fremtredende og *lettest synlige* skadevirkninger av oljeforurensning i vann er begrenset til overflaten, og i særlig grad en tilsvining av strandområder, ofte med økonomiske konsekvenser for skadevolder såvel som for skadelider. Dette ble for alvor demonstrert etter «Torrey Canyon» uhellet i 1967.

Av de biologiske skadevirkninger har særlig desimering av fuglebestander vært gjenstand for oppmerksomhet, spesielt dersom hekkeplasser eller vinterkvarter berøres. Oljeforurensning i havområder har ellers liten innflytelse for andre marine organismer enn de som er knyttet til over-

flatelaget og arter i littoralsonen (strandområder), men skadelige effekter vil kunne spores dypere ned på sterkt vind- og strømeksponte steder ved at olje emulgeres. Imidlertid vil den naturlige nedbryting av olje skje relativt hurtig i tropiske og subtropiske strøk, mens det i det boreale (tempererte) område vil gå lengre tid før nedbrytingen er fullført.

I subarktiske og høyarktiske områder er imidlertid situasjonen langt alvorligere. Dels har det sin årsak i at nedbrytingen av olje foregår meget langsomt, dels i de arktiske områders sårbare og spesialiserte næringskjeder, hvor svært mange er knyttet til havets primærproduksjon. At næringskjedene er særlig sårbare henger bl. a. sammen med det ekstreme vinterklima og den korte sesong for primærproduksjon. Artsantallet er redusert sammenlignet med et borealt område, og følgelig blir næringskjedene mer spesialiserte.

Kampen mot oljeforurensning er ikke av ny dato, men i den senere tid er det satset betydelige beløp i vern mot oljesøl. Av de viktigste skade-reducerende tiltak kan nevnes:

1. Brenning
2. Bruk av «Oil-Spill Removers» (syntetiske oljeoppløsende midler) alene eller sammen med synke- eller flytemidler
3. Separering fra vann ved bruk av oljeflenser og spesialfartøyer
4. Mikrobiologisk nedbrytning.

Den første metoden fjerner riktig nok oljen, men kan neppe sies å være miljøvennlig da det bl. a. dannes betydelige mengder CO og SO₂ samt sotpartikler. Brenning har vært hyppig i bruk i forbindelse med oljelekkasje fra produksjonsplattformer, og antennelse ble som kjent benyttet ved et tankskips grunnstøting utenfor Afrikakysten.

Bruken av «Oil-Spill Removers» har økt i betydelig grad etter «Torrey Canyon» ulykken i 1967, og i dag sitter oljeselskapene inne med betydelige lagre av slike stoffer. En del av de benyttede kjemikaliene viser strukturlikhet med tilsider (syntetiske vaskemidler), og har en sterk biologisk virkning. Portman & Connor (1968) undersøkte effekten på fisk og skalldyr når dyrene ble eksponert til forskjellige (12 stk) «Oil-Spill Remo-

vers». Av resultatene fremgår det at følsomheten var ca. 10 ganger større for utviklingsstadier enn det utvikste individ, og at de skadelige effekter varierte med og innen dyregruppene. Blandt krepsdyr var rekene *Pandalus monagai* og *Crangon crangon* langt mer følsomme enn strandkrabben *Carsinus maenas* og hummer *Homarus gammarus*. Foruten å vise kjemikalienes skadelige innvirkning viser resultatene at slike toksitetsundersøkelser må omfatte dyr fra flere forskjellige grupper, flere arter innen gruppen, helst også forskjellige utviklingsstadier. (Normalt er egg og yngel de mest kritiske).

En introduksjon av flytende absorpsjonsmidler (f. eks. kjemikaliebehandlet spon og sagflis) medfører at oljen med letthet kan fjernes fra vannet, mens bruk av synkemidler (Senking av oljesøl med sand, «Industri og Miljø» nr. 3 1971) i realiteten overfører forurensningen fra sjøens overflate til bunnen. Et oljelag på bunnen vil kunne ha like stor biologisk effekt som olje på overflaten. Økonomiske skadevirkninger kan også forekomme, spesielt om verdifulle fiskearters yngel- og oppvekstområder berøres.

Innvirkningene kan dels være direkte, dels indirekte ved at næringsgrunnlaget berøres, og/eller ved at det skjer en forrykning i den etablerte næringskonkurranse i området. Virkningene av den bunnfelte olje beror ikke alene på eventuelle giftvirkninger av de

Side 76 og 77. Kjemikalier sprøytes på oljen i Kristiansands havn – til ingen nytte. Foto Jan A. Johannessen.

kjemikalier oljen er behandlet med. En endring av substratets karakter, en endring i oksygentilførselen ved at oljen dekker selve bunnen vil kunne være tilstrekkelig til å påvirke de etablerte bunndyrsamfunn. (Konf. Thorson 1957, 1958 og 1966, Friedrich 1965, angående bunndyrsamfunnene og de faktorer som påvirker disse). En endring av bunndyrsamfunnene vil være av betydning for de dyr som er ernæringsmessig knyttet til bunnen.

Eksperimenter med mikrobiologisk nedbrytning av olje er særlig drevet i Frankrike. Cooper (1968) beskriver en prosess der oljen ble behandlet med kalkpartikler (kritt). Kalkpartiklene ble så opptatt av flagellaten *Noctiluca miliaris* og andre mikroorganismer. Imidlertid vil en, ifølge Føyn (1970) ved bruk av denne metode måtte ta hensyn til at masseforekomster av *Noctiluca* og visse andre alger (kjent som «Red Tide») kan avstedkomme andre problemer.

For bekjempelse av all forurensning må målet være et intakt og uberørt økosystem, ikke alene en vakker facade. De midler som skal tas i bruk må velges med dette som siktepunkt.

Sett fra et økologisk synspunkt vil en fjerning av oljesøl med flytemidler, separatorer o.l. være å foretrekke fremfor de andre metodene. Bruk av «Oil-Spill Removers» og synkemidler kan synes effektivt, men hensynet til samspillet innen et så komplisert økosystem som det havet representerer, og som vi er en del av, skulle tilsi at metoden ikke benyttes i særlig grad før en kjenner bedre til de totale skadevirkninger.

Det mest effektive middel til å forhindre forurensning synes imidlertid å være restriksjoner og strenge sikkerhetstiltak. Ifølge Aftenposten (4.11 og 7.11 1970) tilføres havet ca. 10 mill. tonn olje pr. år. Dette synes å være unødig meget, særlig når en regner med at ca. 80% av dette tilføres ved bevisste dumpinger fra tankskip i forbindelse med rengjøring og spyling av tankene. Ved å ta i bruk oljeseparatorer (ombord eller sentralt ved raffinierier i land) skulle mye være vunnet.

Helt å eliminere tap av olje fra produksjonsplattformer lar seg antagelig vanskelig gjøre, men ved strenge konsesjonstiltak, innføring av sikkerhetsregler og fremfor alt ved hyppig kontroll fra myndighetenes side vil forholdene kunne bedres vesentlig.

(Konf. Aftenposten, den 3.12 1970 og 11.1 1971 der det fremgår at tre oljeselskaper ble dømt for brudd på en rekke sikkerhetsforskrifter, bl. a. at påbudte sikkerhetsventiler, til forhindring av oljelekkasje i tilfelle driftsuhell, ikke var montert).

Det synes spesielt viktig at vi i Norge tar problemene alvorlig. Vi er nå en oljeproduserende nasjon og bør ikke bidra til en forurensning av havområder. Dertil vil oljeutslipp fra lagertanker – skip – produksjonsted kunne føre til stor skade for livet ved og i vår egen kystzone og derved for hele samfunnet.

I dag kan mye gjøres med enkle midler, men en fremtidig miljøbevaring vil kreve adskillig oppmerksomhet, vitenskapelig, informativt, administrativt og økonomisk.

NORSK-SVENSK NASJONALPARK FRA HAV TIL HØYFJELL?

AV DAGFINN SKJELLE

På et tidlig tidspunkt under Naturvernrådets arbeid med landsplanen for nasjonalparker forelå det fra flere hold forslag om opprettelse av nasjonalpark i området fra Sulitjelma og nordover til Hellemobotn i Nordland. Et viktig argument for en nasjonalpark her er at den ville grense direkte til det store svenske nasjonalparksystemet Sarek-Stora Sjöfallet-Padjelanta. Naturvernrådet fant imidlertid den gang dette området «vilt og ugjestmildt» og fant ikke å kunne ta det med i planen. I sin uttalelse om landsplanen i 1965 uttalte Norges Naturvernforbund om denne saken:

«Til tross for at Naturvernrådet stiller seg negativt til et forslag om nasjonalpark i traktene fra Sulitjelma og nordover til Hellemobotn, vil vi henstille til rådet

å undersøke mulighetene her nærmere. At det her er «temmelig vilt og ugjestmildt» i motsetning til forholdene i Padjelanta nasjonalpark på svensk side av grensen kan neppe gjøre planen mindre interessant. Nettopp fordi vi på norsk side finner overgangen til barskere og høyereliggende fjell, vil vi her kunne få en norsk-svensk nasjonalpark som er særlig verdifull fordi den vil romme overganger mellom flere ulike naturtyper.»

Senere har vi fått den 170 kvadratkilometer store Rago nasjonalpark i dette området (se «Norsk Natur» nr. 1-1971). Og Dagfinn Skjelle har nå overfor Naturvernrådet foreslått opprettelse av ytterligere to nasjonalparker i tilknytning til Rago. I denne artikkelen gir han en oversikt over områdene.

Jeg er prinsipielt imot Norsk Hydros planer om å bygge ut vassdragene Hellemoelv og Kobbelv i Tysfjord for å produsere 1,2 mill. kWt for overføring til Meløy kommune. Dessuten er Hellemobotn en naturherlighet som må spares», uttalte ordfører Haldor Jensen i Tysfjord til «Adresseavisen» i sommer.

Enhver som har hatt den glede å få

se litt av Hellemo-området og Gjerdalsområdet nord for Rago nasjonalpark må si seg enig med ordføreren. Områdene her peker seg klart ut som kommende nasjonalparker. Særlig gjelder dette Hellemobotn med en del av Hellemofjorden, fordi vi her har den aller siste mulighet i Skandinavia til å få innlemmet en fjordarm i et fredningsområde av virkelige dimensjoner, nemlig de store svenske nasjonalparkene Sarek, Stora Sjöfallet (fredet 1909) og Padjelanta (fredet 1962), som

grenser mot hverandre og mot norskegrensen. Tilsammen utgjør disse nasjonalparkene Europas største villmarker med et samlet areal på 5330 kvadratkilometer, og med en flora og fauna som er aldeles enestående. Her finnes alt fra taigaskog til mektige 2000 meter tinder, breer, svære sjøer, elver, vidder, myrer og deltaområder og hvor de fire store rovdyrene ennå kan sies å være relativt tallrike.

Det er derfor av største betydning at det fra norsk side gjøres noe

Fra Gjerdalen. Foto Dagfinn Skjelle.

for å undersøke hvilke områder som kan supplere disse svenske områdene.

Opprettelsen av den 170 kvadratkilometer store Rago Nasjonalpark ved årsskiftet 1970/71 var derfor en gledelig nyhet. Fredningen av dette lille, men praktfulle området som grenser inn mot Padjelanta, bør være et første skritt som må følges av suppleringer. *Gjerdalsområdet* og *Hellemoområdet* ligger nord for Rago, og samlet vil disse tre områdene utgjøre 1000–1500 kvadratkilometer.

Uten at rekkefølgen er noen prioritering, nevnes her noen momenter for fredning av de nevnte områden:

1. Ved opprettelse av nasjonalpark i Gjerdals- og Hellemobotnområdet i tilknytning til Rago, vil man få sikret et norsk-svensk fredningsområde med en helt uvanlig variasjonsrikdom når det gjelder naturtyper, og av betydelig størrelse. Det er nærliggende å tro at dette område i fremtiden vil utpeke seg som det mest verdifulle i Europa. Fredningsområdet vil omfatte hele spekteret fra gran- og furuskog til vidder og høyfjell, tinder, breer, innsjøer, elver og deltaområder, og fjordarmer til saltvann.
2. Ved fredning av Hellemobotn får man sikret et særpreget Nordlandsk fjord- og fjellområde. Utbyggingene av de store sjøene og vassdragene nord og sør for Børgefjell og Okstindan, Balvatnet m/vassdrag i Sulitjelma, Sisovann,

Inn i Rago nasjonalpark. Foto Dagfinn Skjelle.

Løytavann og Rundvann i Sørfolda. Rekvannet, Slunkajavrre og Goige i Norfolda, Melkevann, Hjertvann og Skårvann i Ballangen, og nå de enorme utbygginger som foregår i Skjomen, hvor bl. a. Sitasjaure blir berørt, gir god grunn til å se med den største bekymring på situasjonen. *Tiden er nå inne til å si klart fra at noe må gå fri i dette området. Norsk Hydros utbyggingssplaner omfatter samtlige vann og vassdrag fra Ragoparken til nord for Hellemobotn. Hvis det gis konsesjon, betyr det at de siste vann og vassdrag av betydning i Nordlands grensetrakter går tapt.*

3. Fredningen vil være i samenes interesse. Omfattende svenske reguleringer har satt store beite- og viltproduserende områder under vann, til tross for samenes iherdige protester. Samenes områder har har stadig skrumpet inn. Samenes interesser må heretter veie tungt. De norske områdene som grenser inn mot bl. a. Padjelanta og Sjøfallet er ypperlige beiteområder og med rike fiskevann – en må derfor ikke gjøre kortsiktige inngrep som vil få uheldige konsekvenser på lang sikt. En må anta at en stor del av samene også i fremtiden vil drive reindrift.
4. Fredningen kan bidra til å bevare «de fire store». Nettop i Sarek og Stora Sjøfallet har bjørnen ett av sine fremste tilholdssteder i Sverige. Områdene mellom Akkajaure og Hellemobotn har en relativt kraftig bjørnestamme.

Hellemoområdet

Hellemofjorden stikker en lang finger inn i landet der Norge er på det smaleste – bare 6–7 kilometer i luftlinje. Ved Hellemobotn renner det ut et mindre, sterkt flombetonet vassdrag som i den nedre delen skjærer seg gjennom et mektig morenelag – litt av en geologisk severdighet. Elva har en meget rik sjørretbestand.

Oppe på selve moreneryggen strekker en grovstammet og helt rak furuskog seg et par kilometer inneret til Hellemovatnet – et langt og smalt vann som klemmes sammen mellom stupbratte fjellvegger. Et canyonområde av utrolig villhet strekker seg videre inneret i ca. 2–3 kilometers lengde. Bakenfor rager den vel 1300 meter høye Tjorrotind.

Veg til Hellemobotn vil aldri komme på tale – isåfall måtte veien gå milevis i tunnel.

Fra Hellemobotn går det merket turistrute inn til svenskegrensen hvor samene i sommer reiste et 16-mannstelt med tanke på å hjelpe opp fotturismen. (fastboende samer i Tysfjord). Videre går det sti til Vaisaluokta – ca. 10–12 timers gange. Imidlertid har Svenska Turistforeningen tenkt å oppføre en hytte noe nærmere Hellemobotn. Ellers går det ruter i flere retninger, f. eks. gjennom Ruonadalen – den grønne dal – (med et ganske innfløkt og merkverdig deltaområde, som i nedre del antagelig er meget rikt på ender og vadere) til Sallohauare, eller over til Gjerdalen. I det hele tatt byr områdene her på fantastisk turterreng. Det er to fastboende familier i Hellemobotn.

Både i Hellemobotn, i Nordbukt, Musken og lenger ut mot Tysfjord bor det fastboende samer fra den gangen Jokkmokksamer kom ned fra fjellet. Det er derfor naturlig at de står i nær kontakt med sine frender i Jokkmokk og Gällivare. De er bedre kjent og bedre informert om hva som skjer i Norbottens län og Sverige forøvrig enn i Norge. Det er derfor ikke så merkelig at de som klarer å gå ikke kan tenke seg sommeren uten å ha vært en eller flere turer over «grensen» – enten Vaisoluokta eller Sallohauare og videre til Ritsem eller Suorva. Med andre ord: De fastboende samene i Tysfjorddistriktet er virkelig glad i og bruker fjellene sine – enten de oppsøker frender eller for å fiske og plukke multer. Dertil kommer at den øvrige Tysfjordbefolkning – spesielt i Kjøpsvik – har Hellemobotn som ett av sine kjæreste rekreasjonssteder.

Tysfjord jeger & fiskerlag forpakter en del av Stabburselva og har nå søkt om å få oppføre en foreningshytte i Hellemobotn.

Gjerdalsområdet

Etter at veg ble åpnet for trafikk høsten 1969, kan en nå kjøre med bil fra Bonåssjøen og helt frem til Kobbvatnet. Det er vanskelig å beskrive dette området, derfor siterer jeg noen linjer fra *Ferdinand Schjelderups* beskrivelse, DNT's årbok for 1921:

« – Et stykke ovenfor strykene må imidlertid enhver, som akter seg til Kobbvatnet, gå i båten igjen. Her hvor elven løper ut av vannet, reiser fjellsidene seg på begge sider hundrer

av meter rett til værs blanke og ufremkommelige og uten spor av strandlinje. Men ikke før en er svinget inn denne porten, så møter en plutselig en verden for seg – et vældig blått vann, omgitt av vidstrakte bjørke – og furulier. Tett og frodig strekker storskogen seg innover, så langt en kan se, like inn til foten av fjellene, som i en vid cirkel inneslutter dalen. I vest over mot Nordfolla ligger Korken 12–1300 meter høy, med brefylte botner og prektig skinnende fonner. I øst, rett opp fra det trange innløp til vannet, tårner Veikdalsisens massiv seg til værs dekket av en av Nordlands store breer. Her står Liltind ytterst mot dalen, over 1300 meter over furuskogen, mens ved siden av den en praktfull hengebre kommer ned fra breisen. Opp fra denne reiser Gaskacokka seg over 1500 meter høy. Det er aldeles betagende å komme roende over Kobbvatnet med alt dette foran seg. – Teltet satte vi ved elvebredden, der hvor Gjerelva faller ut i Kobbvatnet, avla besøk på gårdene og hadde så en vidunderlig solskinnskveld i det vakreste stykke Norge jeg overhodet kjenner. Furumoer og bjørkelier, bortgjemte tjern og mulde-myrrer, brede elver med mektige fosser og i bakgrunnen mektige fjell med breer, hvorav noen går like ned til bjørkeskogen. –»

Gjerdalsvassdraget med omkringliggende fjellområder er i høyeste grad verneverdig. Furuskogen går nesten inn til Gjerdalsvannet, og sammen med en hel rekke praktfulle fossefall danner det en fantastisk forgrunn mot de steile sva-fjellene og isbreene om-

kring. Kobbelva og en del av Gjerdalselva forpакtes av Fauske og Sørfold jeger og fiskerforening).

Ovenfor Gjerdalsvannet ligger den vel 700 meter høye Kautulus som er lett bestigelig og som gir fantastisk utsikt over selve Gjerdalsvassdraget – særlig den øverste del som omfatter et praktfult deltaområde – og mot tiliggende fjell, Gaskacokka, Kirkesfjell o.s.v. På klarværsdager kan en se de snehvite tindene i Sarekmassivet stikke opp som et forjettende fata morgana.

I områdene inn mot grensen finnes flere til dels riktig store vann s.s. Reinoksevannet – og flere av disse er førsteklases fiskevann.

Hva vil så Tysfjord, Sørfold og Hamarøy kommuner tape på at det opprettes et par nasjonalparker mot svenskegrensen, vil kanskje noen spørre. Svaret må bli: Ingenting. Kommunnene vil vinne på det. Alle kommunene vil i god tid kunne reservere seg nærtliggende mindre vassdrag med tanke på lokal utbygging (for Tysfjords vedkommende f.eks. Rombovassdraget, som ikke vil berøre nasjonalparkområdet), samtidig som de vil kunne beholde naturherlighetene.

Dessuten bør en forsøke å fremme fotturisme, kanskje ved et samarbeid mellom de norsk/svenske turistforeninger. Her er nok av plass.

Norsk Hydros utbyggingsplaner betyr fullstendig rasering av de siste vann og vassdrag av betydning langs Nordlands grensestrøk samtidig som de tapper to fra før fattige kommuner både for naturherligheter og kraftreserver.

Over: Utsikt fra Kautulu.
Nederst: Bjørkeskog i Gjerdalen.
Foto Dagfinn Skjelle.

FEMUNDSMARKA

— nasjonalpark og landskapsvernområde

Ved Røas nedre løp i Femundsmarka landskapsvernområde. Foto Dag Bergendahl.

Ved kongelige resolusjoner av 9. juli 1971 er det i medhold av naturvernloven lagt ut en nasjonalpark og ett landskapsvernområde i Femundsmarka mellom Femunden og riksgrensen. Arealene fordeler seg mellom Engerdal kommune i Hedmark og Røros kommune i Sør-Trøndelag.

FEMUNDSMARKA NASJONALPARK dekker et flateinnhold på ca. 345 km², og grensene, som vil bli endelig fastlagt i marka, fremgår i store trekk av kartet. Nasjonalparken er undergitt følgende forskrifter:

1. Formål.

Formålet med Femundsmarka nasjonalpark er å bevare et karakteristisk «dødis-landskap» med innsjøer, blokkmark, furu-urskog og fjell, hvor dyre- og plantelivet skal få utvikle seg mest mulig fritt, samtidig som området skal gi mulighet for friluftsliv og rekreasjon i uberørt natur.

2. Fredningsbestemmelser.

2.1 Landskapet skal være fredet

mot tekniske inngrep som f.eks. vei- og jernbanebygging, bergverksdrift, grustak, vassdragsregulering, bygging av kraft- og telefonlinjer og taubaner og mot oppføring av bygninger av alle slag.

2.2 Ville pattedyr og fugler med bo og reir skal være fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art, med unntak av lovlig jakt på elg, storfugl, orrfugl, rype, hare, rødrev og mink. Bestemmelsen skal likevel ikke være til hinder for:

a. utøvelse av rett til å forfølge, avlive og tilegne seg såret/skadet vilt etter de til enhver tid gjeldende bestemmelser. Felling av storfugl i henhold til forfølgingsretten skal så snart det er mulig meldes fra til skogforvaltningen og i senere fall før det felte vilt fjernes fra fellingsstedet.

b. forsvar av personer og eiendom som angripes av dyr.

Nye dyrearter må ikke innføres.

Fiske kan foregå etter vanlige regler i distriktet.

2.3 Alle planter, herunder levende og døde trær, skal være fredet mot ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsl, bærplukking, lovlig beite, jakt og fiske. Det er tillatt å ta tørt trevirke og nedfall til brensel på stedet, men hule trær og tørre stammer som er egnet som boplass for fugler, må ikke felles.

Oppsittere på gårdsbruk eller som har setrer som ligger i landskapsvernområdet eller støter opp til nasjonalparkområdet har likevel rett til å ta tørt trevirke på egen hånd og annet trevirke etter nærmere anvisning av skogforvalteren. Likevel slik at hule trær

som er egnet til boplass for fugler samt store tørrfuruer ikke må røres. Ny plantearter må ikke innføres.

2.4 For øvrig skal naturmiljøet være fredet mot:

a. Motorisert trafikk til lands og til vanns og landing med luftfartøy med mindre dette skjer i ambulanse-, sikrings- eller politioyemed.

b. Forurensning av vassdrag og naturen ellers som ikke er en nødvendig følge av ferdseien i området.

2.5 Rettigheter etter lov om rein-driften av 12. mai 1933 skal fortsatt kunne utøves, likevel slik at plasseringen av koier og gjerder skal skje i samråd med vedkommende skogforvalter. Unntatt fra denne bestemmelse er bruk av hule trær som er egnet til boplass for fugler samt store tørrfuruer.

3. Unntak fra fredningsbestemmelsene

Departementet eller den det gir myndighet kan etter søknad gjøre unntak for:

3.1 Oppføring av hytter, buer og naust i forbindelse med nasjonalparkens forvaltning og oppsyn, eller som er tilgjengelig for allmenn bruk.

3.2 a. Bruk av motordrevet kjøretøy på vinterføre under utøving av lovlig reindrift og for tjenestemenn i rein-næringen i tjenesteoppdrag.

b. Bruk av motordrevet kjøretøy på vinterføre for oppsittere på gårdsbruk eller som har setrer som ligger i landskapsvernområdet eller støter opp til nasjonalparkområdet til nødvendig vare- og materielltransport i forbindelse med næringsutøvelse.

Tillatelsen skal være begrenset til bestemte ruter etter godkjenning av skogforvalteren.

c. Motorisert transport til lands og til vanns og landing med luftfartøy i spesielle tilfelle.

3.3 Avlving av enkeltindivider av pattedyr som volder særlig skade.

3.4 Vitenskapelige undersøkelser og arbeider for bestemte personer og institusjoner.

3.5 Når formålet med fredningen krever det.

4. Forvaltning m.v.

Nasjonalparken forvaltes av Direktoratet for statens skoger i samråd med departementet.

Kommunal- og arbeidsdepartementet utøver departementets myndighet etter disse bestemmelser.

Søknad om unntak etter bestemmelsene under punkt 3 skal sendes gjennom skogforvalteren, likevel slik at søknad om bruk av motorisert kjøretøy på vinterføre under utøving av reindrift fremmes for lappefogden i Sør-Trøndelag.

FEMUNDSMARKA LANDSKAPSVERNOMRÅDE, som knytter forbindelse mellom Femunden og nasjonalparken, (se kartet), utgjør ca. 65 km². Dermed utgjør det areal som nå har fått særskilt vern i alt ca. 410 km². Formål og vernebestemmelser er formulert slik:

Formål

Formålet med landskapsvernområdet er å bevare arealet mellom nasjonalparken og Femunden så vel av hensyn til landskapets skjønnhet og egenart som av hensyn til friluftsliv og rekreasjon. Det er også ønskelig å omgi nasjonalparken med en «bufferzone.»

Vernebestemmelser

1. Skogbevokste arealer opprettholdes med den treslagssammensetning som er naturlig på stedet. Snauhogster skal unngås og foryngelse skal fortrinnsvis skje ved å bygge på naturlig gjenvekst.

Bemerkelsesverdige og dekorative trær beholdes ut over den regulerede hogstmodenhetsalder.

Døde og hule stammer skal av hensyn til fuglelivet ikke fjernes. Kjemiske plantevernmidler og kunstgjødsel må ikke anvendes i skogfeltene. Våtlandte partier og myrer må ikke dreneres.

2a. Planer om endrede bruksformer som kan innvirke vesentlig på landskapets egenart, skal forelegges det departement som naturvernloven sorterer under.

Femundsmarka nasjonalpark er markert med stiplede linje, landskapsvernområdet med heltrukket linje.

Til venstre fra Roasten i Femundsmarka nasjonalpark. Foto Dag Bergendahl. Til høyre Tufsingas delta som er i faresonen om Femunden blir regulert. Foto Leif Høel.

- 2b. Departementet kan treffe tiltak for å holde dyrket mark og beiteland åpne i tilnærmet samme grad som før.
- 3a. Utenom nåværende bebyggelse kan det bare oppføres bygninger tilknyttet jord- og skogbruk, turisthytter, jakt- og fiskebuer, naust e.l. På privat grunn kan det dessuten oppføres fritidsbygg så langt dette vil bli tillatt etter bygningsloven.
- 3b. Planer om nybygg, større anlegg eller innretninger kan ikke settes i verk uten godkjenning av departementet.
4. Departementet kan etter søknad gjøre unntak fra bestemmelsene ovenfor i den utstrekning det ikke

kommer i strid med formålet for landskapsvernområdet.

Fredningsvedtakenes plass i Femundarbeidet

Med opprettelsen av Femundsmarka nasjonalpark og det korresponderende landskapsvernområdet, er det tatt et viktig skritt i arbeidet med å sikre en fremsynt disponering av naturressursene i Femundområdet. Nasjonalparken representerer en gledelig utvidelse av det opprinnelige forslag, og opprettelsen av landskapsvernområdet må sies å oppveie mye av inkonsekvensen ved å trekke nasjonalparkgrensen vekk fra områdets dominerende naturherlighet – Femundsjøen. Dog gjør land-

skapsvernområdets nordgrense en uheldig bøy sørover, (se kartet) lik-som sørgrensen burde ha vært trukket lenger sør mot Elgå, som opprinnelig tenkt.

Når Femunden og Trysilelva, som en må ha lov til å forutsette, formelt blir sikret mot kraftutbygging, bør iallfall innsjøen og landet opp til vannskillet vest for denne innlemmes i landskapsvernområdet.

Foruten den store egenverdi som det unike naturlandskapet i verneområdene eier, gir fredningsvedtakene på flere områder positive utgangspunkter for det videre naturvernarbeid i Femundtraktene.

Opprettelsen av nasjonalpark og

landskapsvernområde er et nytt, slagkraftig argument i vassdragsreguleringssaken, der naturvernargumentene alt fra før står meget sterkt. Således ligger det nå til rette for sikring av helheten Femunden-Femundsmarka slik intensjonen var i Statens Naturvernråd. I sin uttalelse av 16.10.68, der en sterkt frarår regulering av Femunden og Trysiløelva, understreker rådet den nære sammenheng som består mellom vassdraget og de omkringliggende naturområder. Tilsammen bør dette utgjøre «et naturvernet område av betydelig dybde med et variert tilbud av naturkvaliteter.»

Fredningen på norsk side vil ventelig også gi fart til det svenske pro-

spektet Rogen nasjonalpark. En har her planlagt å sikre betydelige arealer og å gi disse felles grense med Femundsmarka nasjonalpark, dvs. mellom riksrøysene 143 og 147.

Det har i et par år vært syslet med tanken om en totalplan for Femundområdet, med basis i livsnerven – det urørte vassdraget – og med nedbørfeltet som stikkord for avgrensningen. En slik plan vil ha et dobbelt siktepunkt: Varetagelse av det lokale livs- og næringsgrunnlag hånd i hånd med sikring av nasjonale verneverdier. På bakgrunn av mest mulig uttømmende kunnskap om naturforholdene, deres verdier og muligheter, vil en kunne nå frem til en differensiert disposi-

sjonsplan på forsvarlig grunnlag. Sikring av sårbare «godbiter» er et nødvendig første skritt i arbeidet med en plan for arealanvendelsen i Femundområdet. Nasjonalpark og landskapsvernområde er nå realiteter. Ved siden av den forsatte oppfølging av vassdragsfredningsbestrebelsene arbeides det også intenst med å få sikret Tufsingas delta som naturreservat (se Norsk Natur nr. 2/1971 – side 51).

Tiden synes moden for et initiativ til å finne en helhetsløsning for de rike og varierte arealene som danner Femundvassdragets nedbørfelt.

r.v.

DIVIDALEN NASJONALPARK

Fra Dividalen nasjonalpark. Foto Dag Bergendahl.

Ved kongelig resolusjon 9. juli i år ble 750 kvadratkilometer av statens grunn i Dividalen i Målselv, Troms, utlagt som nasjonalpark. Grensene for Øvre Dividal nasjonalpark er revidert i forhold til det opprinnelige forslaget, som gjaldt et område på 610 kvadratkilometer. Ved grenseutvidelsen har man blant annet fått med hele Anjavatnet, der det i senere år har vært en god del snøscootertrafikk i forbindelse med isfiske. Videre omfatter nasjonalparken en større del av det store fjellmassivet Njunis enn i det opprinnelige forslaget. Dette er av betydning, ettersom jerven her har nokså sikre yngleplasser. Men enda bedre ville det vært om hele Njunis var kommet med i nasjonalparken. I det opprinnelige forslaget fulgte parkens nordgrense vassdraget gjennom Dærtavaggi. Prinsipielt burde en nasjonalpark omfatte hele nedbørfelt. Det er derfor gledelig at nordgrensen

nå er lagt i betryggende avstand nord for Dærtavaggi.

Formålet med Øvre Dividal nasjonalpark er å bevare et stykke typisk innlandsnatur i den nordlige landsdelen, med variert landskap fra furuskog gjennom bjørkeskog til lågfjell og høyfjell omkring elvedaler med vann og myr. Dyrelivet og plantelivet skal få utvikle seg fritt, og området skal gi mulighet for friluftsliv og rekreasjon i urørt natur. Innenfor nasjonalparken skal et område omkring Havgavuobmi være vernet av særlig strenge bestemmelser.

Nasjonalparken har disse grensene (se kartet):

Fra riksrøys 283 A over Duoibalat (h. 976 og h. 926) til Multujåkka utløp i Divielva, derfra i rett linje til Doarrujåkka utløp i Multujåkka og derfra langs Multujåkka sørvestover til herredsgrensen mot Bardu. Herredsgrensen følges så nordvestover

over Kistefjell og Balgastatgaisi til Jerdni, h. 1327.

Fra dette punkt går grensen nord- og nordøstover over vannskillet på 1092 til nordre Jerdni, h. 1313 og derfra i nordøstlig retning over h. 793 til Riidagierdo, h. 1168. Derfra i sydøstlig retning til h. 1094 i Njunis.

Videre i sydøstlig retning til h. 1636, derfra i øst-sydøstlig retning til h. 704 (opp for Nesen) og derfra ned til Divielva rett mot Hagembekkens utløp. Hagembekken følges så til bekkesammenløp sør for Skrubben og derfra går grensen opp på h. 902 i Skrubben. Videre omtrent i nord til høydene 1008 og 962 og videre i nordøst til sammenløpet Garasjåkka-Cievasjåkka.

Grensen går så i nordøstlig retning til trigonometrisk punkt (1271) i Reguhæbmi, videre østover over høydene 1104 og 1088 og 794 til riksgrensen. Østgrensen følger riksgrensen. Havgavuobmi-området har disse grenser:

I vest Divielva. I nord Julusjokka til utløpet av Julusjavrre, videre bekken til Bæsetjavrre, derfra rett linje over Bæset til utløpet av Adajavrre og derfra etter dette vassdraget til riksgrensen. I øst riksgrensen og i sør

den grensen som er beskrevet for det samlede fredete området fra riksrøys 283 A til Divielva.

Fredningsbestemmelser

1. Landskapet skal være fredet mot

tekniske inngrep som veg- og jernbanebygging, bergverksdrift, grustak, vassdragsreguleringer, bygging av kraft- og telefonlinjer og taubaner og oppføring av bygninger av alle slag.

Øvre Dividal nasjonalpark.

Utenom Havgavuobmi-området kan gjøres unntak for:

- a. Oppføring av hytter, buer og naust i forbindelse med nasjonalparkens forvaltning og oppsyn eller som er tilgjengelig for allmenn bruk, kan med departementets samtykke tillates i begrenset omfang.
 - b. Oppmerking av stier, oppsetting av vegvisere, bygging av klopper og enkle bruer som er nødvendige for ferdselen, er tillatt når samtykke er innhentet på samme måte.
 - c. Reingjerder, gammer, hytter og andre innretninger som er nødvendige for utøvelse av reindrift i området, kan oppføres i samsvar med bestemmelsene i lov om reindriften av 12. mai 1933, likevel slik at plasseringen skal skje i samråd med vedkommende skogforvalter. Unntatt fra denne bestemmelse er bruk av hule trær som er egnet til boplass for fugler, samt store tørrfuruer.
2. Ville pattedyr og fugler med bo og reir skal være fredet hele året med følgende unntak:
- a. Jakt og fangst etter 1. oktober etter gjeldende regler på rype, hare, rødrev og mink, dog ikke i Havgavuobmi-området.
 - b. Utøvelse av rett til å forfølge, avlive og tilegne seg såret/skadd storvilt etter de til enhver tid gjeldende bestemmelser. Storvilt som er felt i henhold til forfølgingsretten, skal så snart det er mulig meldes fra

til skogforvaltningen og i seneste fall før det felte vilt fjernes fra fellingsstedet.

- c. Forsvar av person og eiendom som angripes av dyr.

Nye dyrearter må ikke innføres.

Fiske er tillatt etter de regler som gjelder til enhver tid.

3. Alle planter, herunder busker og levende og døde trær skal være fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel, lovlig jakt, fangst og fiske eller reindrift.

Beiting kan foregå som tidligere, men organisert husdyrbeite er ikke tillatt.

Det er tillatt å ta tørt virke og nedfall til brensel på stedet, men hule trær og tørre stammer som er egnet som boplass for fugler må ikke felles.

Bærplukking er tillatt.

Det må ikke anvendes biosider, gjødsles eller foretas andre inngrep som kan påvirke de naturgitte forhold. Nye plantearter må ikke tilføres området.

Fredningsbestemmelsen om plantelivet skal likevel ikke hindre svenske lappers adgang til å ta trevirke i samsvar med gjeldende bestemmelser.

4. For øvrig skal naturmiljøet være fredet mot:

- a. Motorisert trafikk til lands og til vanns og landing med luftfartøy med mindre dette skjer i ambulans-, politi- eller sikringsøyemed.

- b. Forurensning av vassdrag og

naturen ellers som ikke er en nødvendig følge av ferdselen i området.

5. Rettigheter i følge norsk-svenske overenskomster om reindrift over riksgrensen kan utøves med de unntak som følger av fredningsbestemmelsene.

Unntak fra fredningsbestemmelsene

Departem. eller den det gir myndighet kan etter søknad gjøre unntak for:

1. Transport av brensel til hytter og materialer til hytter, reingjerder, bruer og klopper.
2. Bruk av motordrevet framkomstmiddel på vinterføre for reindriftsamer under utøving av lovlig reindrift.
3. Bruk av motoriserte framkomstmidler for tjenestemenn i reindriftnæringen og oppsynsmenn for naturvernet, jakt og fiske.
4. Avlaving av enkeltindivider av pattedyr som volder særlig skade.
5. Vitenskapelige undersøkelser og arbeid for bestemte personer og institusjoner.
6. Når formålet med fredningen krever det.

Forvaltning m.v.

Nasjonalparken forvaltes av Direktoratet for statens skoger i samråd med dept. Kommunal- og arbeidsdepartementet utøver departementets myndighet etter disse bestemmelser.

Søknad om samtykke eller unntak etter disse bestemmelser skal sendes gjennom skogforvalter, likevel slik at søknad om unntak iflg. pkt. 2 ovenfor fremmes for lappefogden i Troms.

Plastforeningen: AVFALL OG SKRAP MÅ FJERNES

Tidsskriftet «Norsk Natur» omtaler under den pussige tittel «Costa del Skrap» undersøkelser av forsøpling av badestrender som ble foretatt i 1968 og 1970. Det kan være ønskelig med et supplement og en appell i naturvernets og publikums interesse.

Stadig mer søppel og skrap — fra mange kanter

Det dreier seg riktignok om en undersøkelse som er så sterkt begrenset at den nærmest har karakter av stikkprøve, på grunnlag av materiale fra 7 bukter i Nøtterøy-skjærgården, men tendensen er klar og gjelder sikkert for større områder: våre badestrender forsøples mer og mer, og nå må noe gjøres.

Både fastboende og ferierende langs kysten har iaktatt at mye av avfallet på stranden er drevet inn fra sjøen. Det kan være kastet over bord fra båter og skip, eller slengt ut på sjøen fra hytter og hus lengre ut i skjærgården. Denne form for forsøpling er ofte den ubehageligste, og det er vanskelig å konstatere hvem som er ansvarlig for den. Men folk som søker til badestrendene og tilbringer dagen der, eller som ligger i telt i nærheten,

bidrar også til forsøplingen med mange slags skrap og avfall. De ca. 800 objekter som ble registrert som «skrap» på strendene, er klassifisert i 4 hovedkategorier: plast, papp, glass og metall, og produktkategoriernes prosentvise andel i skrapmengden er sammenlignet for de to år. Utviklingen fra 1968 til 1970 karakteriseres slik: «andelen av ikke nedbrytbart skrap (plast/glass) har økt, mens andelen av nedbrytbart skrap (papp/metall) er redusert». Betegnelsen «nedbrytbart» er uheldig og irrelevant. Hverken papp eller metall er mer (lettere) nedbrytbart enn plast. Derimot kan man vel si at disse stoffer er lettere selvnedbrytende (selv-destruerende). En pappeske eller blikkboks som ikke utsettes for annen ytre påvirkning enn vær og vind, vil gå i oppløsning, mens plastgjenstanden vil bestå i meget lengre tid.

Hovedsaken er imidlertid ikke om de forskjellige skrapgjenstandene går i oppløsning om fem eller femti år, men at det må bort fra badestrendene og naturens friområder *med en gang*. En rusten, hullede blikkboks er både styggere og farligere enn en tom plastpose, og da er det en fattig trøst at når boksen får ligget noen år til, blir den mer eller mindre borte. Emballasje av enhver art skal ikke kastes etter bruk, men bringes bort fra stranden hvis den ikke kan brennes eller legges i avfallsbokser på stedet. Det er *publikum* som selv må gjøre sin innsats på dette felt, og det gjelder både fastboende og ferierende, hytteeiere, båtfolk, teltligere og badende. Det må en mentalitetsforandring til, men

den må få støtte av offentlige og kommunale *myndigheter* i form av flere avfallsbokser og -bøtter, og hyppigere tømning av disse. I sommermånedene er det jo ikke lov å tenne bål slik at man kan brenne opp papir og plast på stedet, og da må man ta med seg tomemballasje og annet avfall hjem eller til nærmeste søppelkasse.

Norsk Plastforening.

REPLIKK OM SKRAPUNDERSØKELSEN

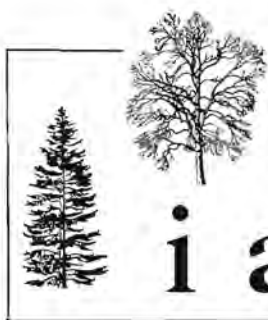
Det står selvsagt Norsk Plastforening og plastprodusentene fritt å kommentere skrapundersøkelsen gjennom pressemeldinger. I den temmelig upretensjose undersøkelsen har vi imidlertid presisert de metodiske forbehold som det synes rimelig å ta. Hvilke konklusjoner som gjøres på grunnlag av materialet, får det derfor være opp til den enkelte å vurdere.

Ann og Magnar Norderhaug.

PS.

Det var kanskje å ønske at Norsk Plastforenings og plastprodusentenes innsats mot forsøplingstendensene ikke bare skjer i form av henstillinger til almenheten om opprydding. Så vidt vites arbeider næringsgrenen med å fordoble plastkonsumet i femårsperioden fram til 1973. Fordi samarbeidet med plastprodusentene selvsagt er viktig i arbeidet mot økte forsøplingstendenser, var det kanskje en ide for Norsk Plastforening å rette et mer kritisk blikk også mot hvilke typer av plastemballasje som planlegges markedsført.

DS.

Naturvern i andre land

Jorderosjon i U-land

I takt med befolkningstilveksten intensiveres og ekspanderes jordbruk og skogbruk over store deler av Asia, Afrika og Sør-Amerika. Men vestlige driftsformer og erfaringer passer ikke alltid i tropene. I skyggen av en rekke utviklingsprosjekter i denne sektor, følger langsiktige bivirkninger i form av vegetasjonsødeleggelser og erosjon. Hvert år beveger Sahara seg flere kilometer mot sør som følge av nedslitning og overbelastning av naturmiljøet.

Mens feilaktige driftsformer og inngrep medfører vegetasjonsødeleggelser og erosjon, medfører disse skadeeffektene nye sekundærvirkninger. Dette sees blant annet i forbindelse med byggingen av nye vannreservoarer. Erosjonen fører til økt slamdannelse i elvene, slik at vannmagasiner oppfylles med slam på rekordtid. Kisongodammen i nordre Tanzania ble ferdigbygd i 1960. Ni år etter er magasinets kapasitet redusert med 40% som følge av slamsedimenteringer. Det er anslått at dammen 25 år etter at den sto ferdigbygd, vil være gjenfylt av slam.

Erosjonen er bare en av flere fak-

torer som kan komme til å undergrave grunnlaget for ethvert framskritt i mange tropiske områder.

Uhemmet eksploatering for kortsiktig vinning er nå iferd med å slå tilbake som en bomerang, fordi teknisk-økonomisk bistand settes inn uten tilstrekkelig kunnskap om de økologiske faktorer som råder i tropiske strøk.

Befolkningstilveksten i I-landene

Langsomt men sikkert begynner kritiske røster å heve seg mot befolkningsveksten i de industrialiserte land. Alt for lett overser vi de globale problemer som knytter seg til vår egen vekst og ressursforbruk i sammenheng med befolkningseksplorasjonen på jorden.

Den amerikanske organisasjonen Zero Population Growth (adresse: 367 State Street, Los Altos, California 94022) vinner imidlertid stadig terreng. Dens hovedmål er å fremme politisk forståelse for nødvendigheten av å stabilisere USA's befolkningsstørrelse.

Videre har det amerikanske helsedepartementet meddelt at det nå ønsker å støtte universiteter og høyskoler som vil etablere egne institutter

for studier av befolkningssituasjonen, veksttendenser m.v. USA har også vedtatt å etablere en Commission on Population Growth and the National Future. Kommisjonen skal studere den antatte/ønskelige befolkningsutvikling i USA fram til år 2000.

Skulle kanskje også vi og våre hjemlige politikere snart stikke fingeren i jorda og tenke over hvor mange mennesker vi egentlig kan brodfø og by en optimal livsstandard i Norge? – Vi som ennå har tid.

Ungdomskorps for naturvern

Den amerikanske kongress har vedtatt å etablere et ungdomskorps for naturvern. I første omgang vil 3000 ungdommer i alderen 16–18 år få sommerjobber i naturvernsektoren. Virksomheten vil bli administrert av innenriksdepartementet og landbruksdepartementet. Hensikten er å gi ungdommer en mulighet til å sette seg inn i praktiske sider ved naturvernarbeidet og forvaltningen av naturressursene. Til formålet er det bevilget 3,5 mill. dollars over en tre-årsperiode.

IUCN får FN-representant

Professor R.N. Gardner ved University of Columbia, er nylig oppnevnt som Den internasjonale naturvernunions representant ved FN. Han skal representere IUCN ved alle FN-møter hvor natur- og miljøvernproblemer er oppe til drøftelse. Dette understreker den betydelige funksjon som IUCN nå inntar i det globale arbeidet på dette felt.

Økologisk bistand i U-hjelpen?

I april i år arrangerte den svenske u-hjelpsadministrasjonen (SIDA), Statens naturvetenskapliga forskningsråd og Nordisk kollegium for terrestrisk økologi et symposium om økologisk problematikk i utviklingsland og mulighetene for bistand innen denne sektor. Til symposiet var invitert en rekke av verdens fremste fagfolk som foredragsholdere. Bl.a. var Verdensbanken representert ved sin nyansatte biologiske rådgiver.

Møtet, som vel er det første i sitt slag i Norden, får betraktes som en viktig milepæl i utviklingen av utviklingsarbeidet. Skyggesidene ved endel av de nåværende bistandsformer er urovekkende, men lite påaktet i giverlandene. Av de nordiske land var stort sett bare Sverige representert på symposiet. De øvrige land glimret dessverre nesten helt ved sitt fravær.

World Wildlife i fremgang

I de siste 10 år har World Wildlife Fund (WWF) framskaffet over 40 mill. kroner til 359 ulike naturvernprosjekter i 57 land. For 1971 omfatter WWF's program 93 prosjekter til en kostnad av nærmere 10 mill. kroner.

Som kjent er en norsk avdeling av WWF nå også etablert. Etter innsatsen for Marimasprosjektet, vil WWF/Norge i den nærmeste tid mest befatte seg med nasjonale oppgaver. Det er å håpe at den norske avdeling får seile i samme medvind som hovedorganisasjonen. Arbeidet med bevaring av truede dyrearter og naturtyper blir ikke nettopp mindre i den utvikling vi nå er inne i.

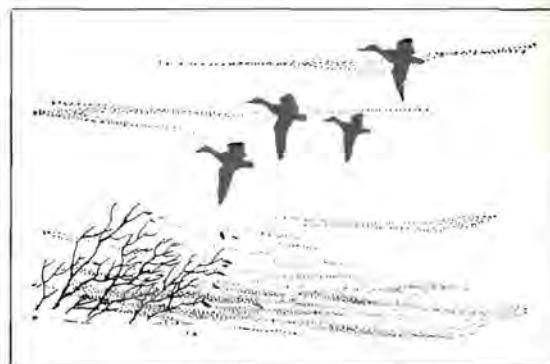
Afrikas våtmarker

Mens arbeidet med Project Mar, planen for et europeisk nett av våtmarksreservater, har kommet en bit på vei, er situasjonen i Afrika en helt annen. På dette kontinent, som i global sammenheng rommer noen av de viktigste tilholdssteder for ender, sumpfugl og vadere, er praktisk talt intet gjort for å beskytte disse naturverdiene.

Under den viktige våtmarkskonferansen i Ramsar (Iran) tidligere i år, ble det imidlertid vedtatt en anbefaling til de afrikanske regjeringer om å ta initiativet til en naturverninnsats på dette felt. Dette får sees i nær sammenheng med Den afrikanske naturvernkonvensjon som kom istand i 1969, der en rekke afrikanske stater erkjente sine oppgaver og forpliktelser i vernet av sin nasjonale arv: den afrikanske naturen. Anbefalingen fra Ramsarkonferansen inneholder blant annet en henstilling om å igangsette arbeidet med en afrikansk liste over viktige våtmarksområder som bør bevares. I dette arbeidet ventes UNESCO å kunne bistå de berørte nasjoner.

Nytt natur- og miljøverndepartement i Canada

Den kanadiske regjering har vedtatt å sentralisere det meste av den føderale virksomhet innen natur- og miljøvernsektoren til et departement. Dette vil bli bygd opp omkring det tidligere departement for fiske og skogbruk. Det nye departementet vil bl.a. få ansvaret for forvaltningen av landets

vannressurser, luftforurensningssektoren, viltstellet og det klassiske naturvernet.

Havørnen i Sverige

Av 37 kontrollerte havørnpar i Sverige i 1970 mislyktes 27 par med hekkingen, og de resterende 10 par fikk fram 13 unger, ifølge en undersøkelse foretatt av Svenska Naturskyddsföreningen. Totalt regner en nå med at det er 47 par havørn tilbake i Sverige. Hvorvidt nedgangen fortsetter er ennå uvisst, men det gjøres kraftige anstrengelser for å motvirke havørnens totale utryddelse. Blant annet drives det en utstrakt vinterförling av ørn. Siste vinter ble det lagt ut over 10 tonn giftfritt kjøtt som ørnemat. På foringsplassene hadde 91 ørner (hvorav 56 havørner) tilhold. Kanskje en idé for praktisering enkelte steder i Norge også? *Magnar Norderhaug.*

(Fra: Biological Conservation, Bio-Science, Forskning och Framsteg, Look, IUCN Bulletin, Science, Sveriges Natur).

LITTERATUR

• om NATUR

NORGES FUGLER

*Svein Haftorn: Norges fugler.
Universitetsforlaget 1971. 862 s.*

Endelig er den kommet, Haftorns store fuglebok, som ornitologene i vårt land har ventet på så lenge. Det ligger 10 års arbeid bak boka, men så er den da også blitt et gedigent verk med et vell av opplysninger for alle som er interessert i vår fuglefauna.

Som forfatteren sier i forordet, har interessen for norsk ornitologi vært i rivende vekst i de siste 20–25 år. Det har ført til at det er kommet en mengde opplysninger om fugler til fagtidsskriftene og på annen måte, ikke minst når det gjelder artenes utbredelse og funn av nye arter for landet eller arter som tidligere bare var kjent fra ytterst få observasjoner. Det er blitt et rent «virvar», som det er meget vanskelig selv for de mer avanserte ornitologer å holde greie på.

Haftorn har med sin bok villet rette på dette og gi en samlet framstilling av alt vi vet om Norges fugler i dag. Dette har også lyktes ham på en utmerket måte. Ved å gå gjennom den store mengde av opplysninger i litteraturen og ved stadig kontakt med en rekke ornitologer rundt om i

landet, og ikke minst ved sin egen brede fagkunnskap og vitenskapelig kritiske sans har Haftorn skapt en omfattende, men greit og oversiktlig ordnet moderne håndbok over Norges fuglefauna.

Vi har i de siste årene fått en rekke fuglebøker, både større og mindre, med fargeplansjer, ikke minst til hjelp for å bestemme fuglene ute i marka. Slike bøker er i dag i og for seg utmerkede og bidrar til å øke interessen for og kjennskapet til fuglene, men de kan nødvendigvis ikke gi alle de opplysninger den viderekomne ornitolog ønsker.

Haftorns bok har som hovedformål å gi disse opplysninger. Den gir fullstendige beskrivelser av alle fuglearter som er påtruffet i Norge, deres utseende, låt, utbredelse, forekomst i vårt land, forplantningsforhold, næring og vandringer. Dette er ordnet i avsnitt for hver enkelt art. Framstillingen er likevel ikke tørr og skjematisk. Avsnittet om utseende er således kalt «Kjennetegn» og legger vekt på de kjennetegn som er viktige for å kunne bestemme arten i felt. I avsnittet er ikke bare nevnt utseende, men ofte også karakteristiske trekk ved atferd m.v. som har betydning for å bestemme arten. For enkelte vanskeligere arter, som f. eks. visse sniper og sangere, er det også tatt med mer detaljerte kjennetegn for «fugl i hånd».

Avsnittet «Forekomst i Norge» er det som i høyest grad er mer fyldig enn ellers i fuglelitteraturen. Her er det, særlig for sjeldnere arter og arter nær grensen av sitt utbredelsesområde,

nevnt en rekke enkeltobservasjoner med kildeangivelser. Det kan være tørt stoff for den vanlige leser, men det er heller ikke meningen at det skal leses i sammenheng. For den interesserte ornitolog er avsnittet meget interessant. Av det kan han f. eks. finne ut i hvilken grad hans egne observasjoner er sjeldne, og han stimuleres til skjerpede iakttakelser over visse arter. I noen tilfelle kan det synes å være unødig mange enkeltobservasjoner som er tatt med, i andre tilfeller kanskje litt lite. Men alt i alt har forfatteren vært meget flink til å få tak i meddelelser som ikke tidligere er publisert.

Utbredelseskartene som følger avsnittet om forekomst for 191 arters vedkommende, er noe nytt. De viser utbredelsen i hele Norden og er laget i samarbeid med de fremste fagfolk på området i de nordiske land. Kartene bidrar i høy grad til å lette oversikten over artenes utbredelse.

De øvrige avsnittene gir også en hel rekke opplysninger. Avsnittet «Forplantning» f.eks. både om «normale» og «unormale» reirplasser, reirbygging, eggleggingstid, leggeintervall, rugetid m.v. Avsnittet «Vandringer» bygger på hele det norske ringmerkingsmateriale, som nå er ganske stort. For en rekke alminnelige arter er også ankomstdata for steder i de forskjellige landsdeler satt opp i tabellform, basert på iakttakelser i årrekker.

Boka inneholder i det hele en mengde stoff, og en måtte ha god tid til å studere det nøye om en skulle finne noe å sette fingeren på. Jeg tror ikke det er godt å finne det.

Boka har 48 helsides svartkvitbilder av fugler fotografert ute i naturen. De øker bokas verdi, men de er ikke egentlig ment å være til bruk ved artsbestemmelser.

Haftorns «Norges fugler» er ikke bare en bok for fagornitologer. Den store mengde amatørornitologer, om kanskje ikke akkurat de rene nybegynnere, vil ha stor nytte og glede av boka. Det er en oppslagsbok som vi lenge har savnet. Men den vil også, som forfatteren uttrykker håpet om, «spore til fortsatte anstrengelser for å utdype kjennskapet til fuglefaunaen, et arbeid som må gå hånd i hånd med effektive tiltak for å verne den.»

Kristen Krogh.

JAPAN — SELVMORD VED ØKONOMISK VEKST?

*Gunnarsson, Bo:
Japans harakiri.
Aldus Aktuellt, 1971.
256 s.*

Når det japanske bruttonasjonalproduktet i 1988 blir det største i verden og japaneren tjener mer enn amerikaneren, da kommer nasjonen til å drukne i skitt og forurensninger.

Dette er en av hovedtesene i den svenske journalist Bo Gunnarssons oppsiktsvekkende bok «Japans harakiri». Gunnarsson har sammen med sin japanske hustru reist rundt i Japan

og hatt samtaler med forskere, leger, opinionsdannere og politikere. De har også truffet noen av ofrene for «det japanske miraklet», mennesker hvis organismer er ødelagt som følge av kvikksølv og andre miljøgifter.

«Japan är ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Vi får inte följa efter i deras spår. Vi måste lära oss något av den japanska miljökatastrofen.» Japans økonomer og politikere er besatt av den samme stereotype og foreldede vekstpsykose som også preger utviklingen i Norge, om enn i en mer outrert grad.

Disse skyggesidene ved Japans økonomiske framgang har tidligere nærmest bare vært omtalt i bisetninger i alle de journalistreportasjer vi i den senere tid har blitt velsignet med fra Japan. Den destruktive innvirkningen på selve livsgrunnlaget og livsmiljøet blir så lett uvesentligheter. De passer ikke inn i idealbildet.

Gunnarssons bok er ikke bare et ytterst lesverdig bidrag på grunn av den motvekten den skaper mot det falske idealbildet av Japan og landets økonomiske utvikling. Boken er indirekte et av de mest vektige argumenter for den fornyede samfunnsdebatt vi sårt trenger i Norge såvel som i Europa forøvrig. – Der mulighetene for likevekt og stabilitet drøftes som alternativ til vekst-ideologiene. Å se Japan idag er antagelig å se Europa 10–20 år inn i framtiden, om «utviklingen» får fortsette.

Boka er lettlest, og anbefales på det beste til alle som ønsker å være orientert på dette felt.

Magnar Norderhaug.

VASSDRAG OG SAMFUNN

*Rolf Vik (red.):
VASSDRAG OG SAMFUNN
Universitetsforlaget 1971
244 s.*

I 1969 ble det på Voss arrangert et tverrfaglig seminar med deltagelse av biologer, samfunnsvitere, planleggere og lokalpolitikere. Dette er sannsynligvis det første bredt anlagte forsøk på å samle fleste mulig av trådene i den vev som integrert planlegging på naturfaglig grunnlag må utgjøre. Fra dette interessante møtet, som med utgangspunkt i forholdene i Voss kommune var viet spørsmålet om bruk og påvirkning av vannforekomster, er det samlet stoff til denne boken. Boken inneholder mange vektige bidrag av tildels stor faglig og pedagogisk verdi. Til å være en «samlebok» er kvaliteten beundringsverdig jevn og høy. Den kan derfor trygt anbefales med den reservasjon at ikke *alt* som står å lese der er «godt naturvern».

rv.

KJØP
MEDLEMS-
NÅLEN

SKARP INGENIØRREAKSJON MOT MOTORISERT FRILUFTSLIV

Det er ikke bare «Norsk Natur» som har reagert på Hans Haakon Mathisens lovsang til snøscooteren i Teknisk Ukeblad (gjengitt i siste nummer av «Norsk Natur»). Bladets egen lesekrete er tydeligvis lite tilbøyelig til å akseptere snøscooteren som «teknologisk fremskritt», og mange sier sin hjertens mening i Teknisk Ukeblad nr. 22. Som innledning til en bukett av motinnlegg mot Canada-

rapporten til snøscooterens pris skriver bladet bl.a.:

«Man er uenige om mange ting her i landet, men om snøscooteren synes det kun å herske en oppfatning, skal vi dømme etter den strøm av innlegg som hagler inn over oss etter Canada-rapporten ...»

Teknisk direktør Bjørn Sæther skriver:

Jeg leser med forferdelse Mathisens innlegg til fordel for snescooteranvendelse i Norge. Jeg vil tro at innlegget vil bli brukt med begeistring av dem som hevder at ingeniører er ute av stand til å se andre verdier enn de som har forbindelse med teknologi og industri.

Mathisen sier at det hevdes at snescootere skremmer dyr i skogen og ødelegger ung skog. Betyr formuleringen at det er noen som hevder det motsatte?

Det spørres hvorfor ikke små motorsykler skal bannlyses sammen med snescooteren, da de jo begge utvikler støy. Siden spørsmålet stilles, må man anta at det er alvorlig ment og derfor bør besvares: Heldigvis er en motorsykkel lite egnet til å kjøre utenfor veiene, og påtreffes derfor sett på disse.

Det er uten tvil riktig at Norge har klima og terreng som er ideelt for snescooterens almene anvendelse. Innvendingen mot å tillate fri anvendelse i terrenget, er at det vil føre til at all annen rekreasjon i terrenget bortfaller.

Til den kanadiske ambassadesekre-

tærs betraktninger vil jeg si at det nok kan være vanskelig og til og med umulig å motsette seg en vesentlig teknologisk trend, men det bør være meget enkelt å gjennomføre en streng begrensning i anledningen til snescooterkjøring.

Sivilingeniør Helge Hole avslutter sitt innlegg med følgende:

Til slutt siteres en funksjonær ved den kanadiske ambassade som hevder at Norge ved å ikke masseimportere snescootere motsetter seg en vesentlig teknologisk trend i tiden.

De fleste her i landet er vel interessert i teknologiske fremskritt selv om de ikke er tilhengere av snescootere til familiebruk i turøyemed. Og noe annet vesentlig er at det er en trend i tiden som er vel så sterk som den ovenfor nevnte, og det er økende vilje – og kanskje også evne – til å bevare og verne om natur og miljø.

Avansert teknologi motsetter nordmenn seg ikke, men avansert teknikk brukt på feil måte, er vi forutseende nok til å stoppe i det 20. århundre, skriver avdelingsingeniør Kr. Finbrud blant annet, mens Tor Bratland konkluderer med følgende:

«På land har vi fullstendig mistet kontrollen med veitrafikken. På vannet råder rene vill-vest tilstander, hvor retten tilhører den som disponerer flest hestekrefter. Skal vi så i vår grenseløse tilbedelse av alle fremskritt – (hvordan kan vi være så sikre på at alle disse «skrittene» går fremover?) – stå med armene langs siden og se på

at det går samme vei med fjell, skog og vidde? Teknikken kan være et farlig hjelpemiddel. Det burde vi vite fremfor noen, vi som stiller med teknikk til daglig».

Til slutt gjengir vi litt av hva Otto Kaltenborn mener om snøscooter og småfly til underholdningsbruk: . .

Noen vil vel hevde at reaksjonene mot snøscooterne kan sammenliknes med den mottakelse automobilen fikk i begynnelsen av dette århundre. På samme måte skal vi nok få se at trangsynet må vike, og at snøscooteren etterhvert blir allemannseie. Det må være galt. Om det 20. århundre har lært oss noe, så er det i hvertfall at teknologien har sin pris. Vi er ikke nødt til å akseptere enhver teknologisk utvikling, og slett ikke når hensikten kun er fornøyelse på andres bekostning.

Et annet teknologisk fenomen kommer etter mitt skjønn i samme stilling som snøscooteren, nemlig småfly til sportsbruk. Den hjemlige debatt har ennå vært lite opphisset på dette tema – rimeligvis fordi kostnadene ennå umuliggjør flyet som folkeleketøy.

Men som fredsforstyrrer vil flyet kunne bli et enda verre problem enn snøscooterne. I dag vil norske restriksjoner på bruk av snøscootere og småfly til underholdningsformål kunne innføres uten store problemer. Det er ennå små økonomiske interesser involvert, og den eksisterende kjøretøypark er beskjeden. La oss nå bare ikke vente for lenge!»

ØSTLANDSKE NATURVERNFORENING INVITERER TIL HØSTMØTE

I INDEXHUSET — DRAMMENSVN. 40 —
KLUBBEN (INNG. OBSERVATORIEGT.)
TORSDAG DEN 4. NOVEMBER 1971 — KL. 19.00.

PROGRAM:

1. Naturvernarbeid første halvdel 1971.
2. Aktivisering av medlemmer.

Pause — med anledning til å kjøpe mat og drikke.

3. Foredrag av Norges Naturvernforbunds formann, Odd Lohne, om forbundets arbeide med verneplan for vassdrag.

Nye medlemmer tegnes.

Luft- og Vannforurensningsreise til USA og Canada

N.N.V. er gjort kjent med at det i tiden 3.–17. november 1971 arrangeres en fly- og bussrundtur til USA og Canada for danske og norske deltakere. Reisen tar sikte på forurensningsproblemene, som vil bli drøftet med sentrale og lokale myndigheter, og det blir besøk i områder som teknisk og befolkningsmessig kan danne et sammenligningsgrunnlag med skandinaviske forhold.

Opplegget følger ruten New York–Washington D.C.–Pittsburgh–Chicago–Toronto–New York. Prisen pr. deltaker er NKR. 5270.– som bl.a. inkluderer alle flyvninger, busstransporter, overnattinger på første klasses hoteller etc. Program med ytterlige opplysninger og påmeldingsskjema fås ved henvendelse til N.N.V.

Fredninger

Ulv og bjørn

I medhold av Naturvernloven ble ved kongelig resolusjon 28. mai 1971 ulv fredet for ett år i hele riket, og bjørn for ett år i Buskerud og Oppland. Fredningen omfatter også hi. Dersom husdyr og tamrein angripes av ulv eller bjørn der den er fredet, skal eier eller vokter likevel ha rett til direkte forsvar av sine dyr. Departementet kan gi særskilt oppnevnte jegere tillatelse til å felle ulv eller bjørn som er årsak til særlig store skader. Skade på grunn av fredningen dekkes fullt ut av det offentlige.

Ringgås og kvitkinngås

I medhold av Jaktloven har Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske 21. juli 1971 bestemt at ringgås og kvitkinngås skal være fredet hele året.

NORGES NATURVERNFORBUND

Representantskapsmøtet i Bodø 4.–5. juni 1971

TIL STEDE:

Æresmedlem:

Fra landsstyret:

Fra kretsforeningene:

Østlandske

Naturvernforening:

Hedmark Naturvern:

Oppland Naturvern:

Vestfold Naturvern:

Aust-Agder Naturvern:

Vest-Agder Naturvern:

Rogaland Naturvern:

Haugaland Naturvern:

Vestlandske

Naturvernforening:

Sør-Trøndelag Naturvern:

Nord-Trøndelag Naturvern:

Nordland

Naturvernforening:

Troms Naturvernforening:

Finnmark Naturvern:

Ove Arbo Høeg

Odd Lohne, formann

Alv Kveberg

Eldar Gaare

Loyd Villmo

Anders Kvam

O. M. Jørgensen

Oddlaug Brunvoll

Hans J. Engan

Harald S. Høydahl

Nils Borchgrevink

Ragnhild Slättelid

Erik Holager

Magnar Roseth

Bjørn Thuv

Andreas Vevstad

Arne Kr. Bragdø

O. M. Jørgensen

Sigrunn Stenby

Cornelius Schilbred

Inger-Lise Haug Skarstein

Aksel Foyen

Eldar Gaare

Reidar Mylius

Ivar Moen

Odd Schei (kom til sak 6)

Jon Åby (kom til sak 6)

Iver Hersoug

Leif Michaelsen

Ola Skifte

Bjarne Bugge

Sør-Varanger Naturvern:

Fra Natur og Ungdom:

Fra organisasjoner

og foreninger:

Foreningen til Dyrenes

Beskyttelse:

Norsk Zoologisk Forening:

Norges Skogtekniker-

forbund:

Salten Skogselskap:

Det Norske Skogselskap:

Norsk Speidergutt-Forbund:

Norges Husmorforbund:

Det Kgl. Selskap

for Norges Vel:

Norges Jeger- og

Fiskerforbund:

Norges KFUM-Speidere:

Motorførernes Avholds-

forbund:

Det norske myrselskap:

Dessuten:

Spesielt invitert:

Kommunal- og arbeids-

departementet, Adm. for

friluftsliv og naturvern:

Fra valgkomitéen:

Fra sekretariatet:

Bjarne Bugge

Tore Killingland

Edvard K. Barth

Edvard K. Barth

Jan M. Fredriksen

Eiler Schølberg

Arne Wikstrøm

Kjellrun Brembo

Jon Bjarne Jordanger

Arnulf Arnesen

Guttorm Jakobsen

Kristen Nikolaysen

Per Hornburg

Henrik P. Thommessen

Kjell Hauge

Ragnar Vik

Magne Midttun

Roar Sæther

Ragnar Frislid

Thor Midteng

Per Valset

1. Åpning av representantskapet

Formannen, overingeniør Odd Lohne, ønsket velkommen og redegjorde for endringene i saklisten. Sak 12, «Naturvernets terminologi» ble utsatt til etter sak 17, og som ny sak 21 ble oppført «Fastsettelse av neste representantskapsmøte». Formannen beklaget at denne var falt ut ved redigering av saklisten. *Høydahl (ØNV)* ønsket en avklaring i spørsmålet om talerett for de representanter som ikke hadde stemmerett. Denne retten ble bekreftet. Navnopprop ble foretatt, og formannen for Nordland Naturvernforening, Iver Hersoug, ønsket velkommen til landsdelen og byen.

2. Valg av møtedirigent og to personer til å undertegne protokollen

Formannen foreslo på vegne av landsstyret Iver Hersoug som møtedirigent 1. dag, og at formannen selv ledet møtet 2. dag da de interne sakene skulle behandles.

Til å undertegne protokollen ble foreslått Ola Skifte (TNV) og Leif Michaelsen (NoNV). Alle forslag ble enstemmig vedtatt.

3. Telegram til HKH Kronprins

Harald

Representantskapet vedtok å sende følgende telegram: «Norges Naturvernforbunds representantskap, samlet i møte i Bodø, sender sin høye beskytter sine hjertelige hilsener.»

Telegrammet undertegnet Odd Lohne, formann.

(I løpet av møtet innløp følgende svartelegram fra Kronprinsen: «Norges Naturvernforbunds representanter v/formann Odd Lohne. Tusen takk for hilsen. Hjerteligste hilsen til alle deltagerne og lykke til med møtet. Harald.»)

4. Åpningstale ved formannen

Formannen kom i sin åpningstale inn på den oppmerksomhet som gjennom Naturvernåret 1970 var skapt for naturvernarbeidet, og pekte på at det i det siste år hadde skjedd positive ting innen lovverket. Formannen trakk fram Mardølakonflikten som hadde fått forbundets sympati, en sympati som bunnet i den følelse av total håpløshet som har preget arbeidet med å ivareta naturverninteressene i forbindelse med vassdragsreguleringer.

I denne sammenheng kom formannen inn på landsplanen over vassdrag som bør bevares uberørt av kraftutbygging og mente at våre myndigheter nå må akseptere at forsøket med å gi våre vassdrag en rimelig naturvernbeskyttelse gjennom konsesjonsbehandling er slått feil. Han mente Sperstadutvalgets innstilling burde være et godt grunnlag i arbeidet med å sikre en del vassdrag for ettertiden, noe det er bred enighet om, og uttrykte håp om at det 12 år gamle arbeid med landsplanen snarest måtte bli sluttbehandlet.

Formannen kom også inn på forholdet kraftutbygging – etablering av kraftkrevende industri før han berørte luftforurensingsproblemet og

den sure nedbør over Sør-Skandina via samt arbeidet på det internasjonale plan for å bedre forholdene.

Han ønsket på denne måten å få drøftet hva NNV kunne gjøre i denne saken, og ga en oversikt over noen av de vanskelige problemene vi står overfor. Formannen kom også inn på IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) der NNV representerer Norge, og på WWF (World Wildlife Fund) som i 1970 fikk en norsk avdeling der landsstyremedlem bank-sjef Melander stilte seg i spissen for interimstyret og der hvor formannen representerte NNV.

I sitt innledningsforedrag berørte formannen også problemene som knytter seg til forvaltningen av de nye naturressursene som er funnet i Nordsjøen og som åpner muligheter en foreløpig bare aner konturene av.

Til slutt kom formannen inn på en del interne saker, bl.a. medlemsverving og reorganisering av råd, komitéer og utvalg, og takket forbundets frivillige medarbeidere for vel utført arbeid i 1970.

5. Hovedlinjene for NNV's virksomhet

Representantskapsmøtet i 1970 på la landsstyret å arbeide videre med et program for NNV. Dette har resultert i «Program» og «Retningslinjer for arbeidet».

Landsstyret mener at programmet bør brukes utadvendt, mens retningslinjene for arbeidet foreløpig bør nyttes internt i organisasjonen.

Kontorsjefen (medlem av programutvalget) orienterte om arbeidet og leste programutvalgets sluttbemerkninger.

Formannen mente arbeidet burde føres videre av en fast komité og minnet om at programmet hadde vært oppe tidligere til grundig behandling og at programmet som nå forelå kun var resultat av en redigering.

Gaare (S-TNV) mente imidlertid at programmet burde bli gjenstand for diskusjon og henviste i den anledning til vedtektenes § 5. Videre gjorde han oppmerksom på at som tidligere medlem av programkomiteen hadde han ikke deltatt på møtene etter siste representantskapsmøte og han ville derfor fraskrive seg ansvaret for det endelige utkastet.

Gaare mente videre at retningslinjene måtte konkretiseres mer og at dette burde være styrets oppgave. Etter en diskusjon om programmet hvor mange representanter deltok, trakk *formannen* den konklusjon at programmet ansees som *vedtatt*.

Kontorsjefen understreket at programmet og retningslinjene ikke er ment å være eksklusivt for landsstyrets medlemmer, men at det er av interesse å fremlegge disse til orientering for øvrige tillitsmenn som arbeidsgrunnlag for deres virksomhet.

Høydahl (ØNV) mente saken ville være tjent med om forslaget ble sendt ut til kretsforeningene til uttalelse til støtte for den faste komiteen i dets videre arbeid. *Høydahl* satte frem et forslag om å trekke saken tilbake og ta den opp på neste representantskapsmøte.

Michaelsen (NoNV) pekte på at selve organisasjonsmønsteret var foreldet, og at retningslinjer for oppbyggingen på lokalplanet også burde inngå i «Retningslinjer for arbeidet».

Engan (landsstyret) mente retningslinjene ikke burde være for detaljerte, disse skulle være en slags huskelapp for alle tillitsmenn i deres arbeid.

Kveberg (landsstyret) var av den mening at retningslinjene burde brukes som et grunnlag, og at kretsforeningene i løpet av året fremmer sine forslag til endringer og at saken tas opp på nytt under neste års representantskapsmøte.

Holager (HNV) pekte på at en er ikke ute etter arbeidsoppgaver da det er nok av disse, men han etterlyste assistanse i arbeidet med å løse oppgavene. *Holager* kom inn på i denne sammenheng organisasjonsmønsteret og utviklingen av det 3. ledd.

Bragdø (V-ANV) mente det var misvisende å trekke tilbake forslaget til program og retningslinjer. Han presiserte at det er lokalforeningene som skal detaljere og finne fram til enkeltsakene og løsningen av disse og ga eksempler på hvordan V-ANV hadde arrangert seg.

Kvam (landsstyret) ga uttrykk for at debatten hadde avklart behovet for retningslinjer, og at de må være generelle da forholdene varierer fra sted til sted. *Kvam* satte fram et forslag om å gå gjennom retningslinjene punkt for punkt og notere merkningene. Videre mente han at det var nyttig å diskutere saken på hvert representantskapsmøte.

Dirigenten minnet på dette tids-

punkt i debatten om at retningslinjene var blitt sendt ut til kretsforeningene til uttalelse.

Kontorsjefen supplerte med å vise til at saken var behandlet på representantskapsmøtet i 1970, og at det da var reist kritikk mot at det var tatt for lite hensyn til kretsforeningenes merknader, og at disse nå var blitt innarbeidet i det foreliggende forslag.

Dirigenten stilte *Høydahls* og *Kvams* forslag til avstemning og *Kvams* forslag ble *vedtatt*. Retningslinjene ble deretter gjennomgått punkt for punkt og merknader notert.

Vedtak: Det reviderte utkast sendes kretsforeningene til uttalelse som meddeler sine forslag til endringer i løpet av 1971.

6. Sperstad-rapporten

Formannen ga en orientering om arbeidet med landsplanen over vassdrag som bør bevares uberørt av kraftutbygging. Han viste til forbundets brev av 24. mai d. å. til Industridepartementet med anmodning om å bli gjort kjent med den videre prosedyre med innstillingen, og til departementets svar av 27. mai der det bl.a. heter: «Når Hovedstyrets innstilling i saken foreligger (nu bebudet i begynnelsen av juni) vil denne, sammen med Sperstad-utvalgets rapport bli sendt rundt til en rekke institusjoner, organer m. v. til uttalelse. Industridepartementet vil på grunnlag av rapporten, innstillingen fra Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen og det innkomne materiale for øvrig legge saken fram

for Stortinget til realitetsbehandling våren 1972.»

Formannen ga uttrykk for at det var lite forbundet på det nåværende tidspunkt kunne gjøre. En fikk avvente innstillingen til uttalelse og sørge for å gi den en grundig behandling.

Formannen ga imidlertid uttrykk for bekymring for behandlingen av Sperstad-rapporten.

Moen (S-TNV) håpet at landsstyret ville arbeide aktivt og gi kretsforeningene full informasjon om arbeidet.

Høydahl (ØNV) mente det måtte være opp til landsstyret å dømme hva som måtte gjøres og satte fram følgende forslag som med representantskapets tilslutning fikk *vedtaks form*:

Representantskapet pålegger landsstyret å gi arbeidet med landsplanen over hvilke vassdrag som bør bevares uberørt av kraftutbygging høyeste prioritet.

7. Hardangervidda

Generalsekretæren ga en fyldig redegjørelse for aksjonen og for de resultater en til nå har nådd, og viste til at i alt 28 landsomfattende organisasjoner og institusjoner har reagert positivt og uttalt seg. Disse representerer i alt ca. 600 000 personer.

I tillegg kunne generalsekretæren vise til forskjellige underskriftkampanjer som pr. 1. juni 1971 hadde samlet ca. 14 000 underskrifter.

Til slutt orienterte generalsekretæren om «Aksjon kronerulling» der det oppfordres til å betale kr. 10,— som går til innrykk av annonser (hel-

sides) i dagspressen, og der alle som betaler beløpet får sitt navn med.

Denne aksjonen hadde pr. 1. juni samlet ca. 6000 underskrifter. Henvendelser er også sendt til ungdomsskoler og gymnas.

Generalsekretæren avsluttet med å understreke at «Aksjon Hardangervidda» føres videre, og delte ut brosjyrene «Hardangervidda og Eidfjordverkene» og «Vassdragsreguleringer—Eidfjordverkene» og Jørgensen(RNV) uttrykte stor takk for det arbeidet som til nå var nedlagt, noe som ble støttet ved åpen applaus.

8. Saltfjellet

Oddlaug Brunvoll (landsstyret) og Per Hornburg (NoNV) orienterte om Saltfjellet, dets naturforhold, og om Norsk Hydros skisse for utnyttning av vannkraften. Et notat vedrørende orienteringen ble delt ut. Salten Regionplanråd hadde utarbeidet saksdokumenter og bedt Nordland Naturvernforening om å avgi sin uttalelse, som ble referert.

Michaelsen (NoNV) spurte hvordan forbundet sentralt så på å engasjere seg i saken. Generalsekretæren svarte ved å vise til hvordan «Aksjon Hardangervidda» startet, og mente Nordland Naturvernforening måtte organisere noe tilsvarende, men at NNV sentralt kunne bistå med råd og visse praktiske tiltak.

Brunvoll (landsstyret) var av den oppfatning at den eneste muligheten til å redde Saltfjellet lå i å skaffe opplysninger om hva som blir berørt og ødelagt ved en regulering. Oppgaven med vitenskapelige undersø-

kelser burde være statens ansvar, og ikke være basert på mindre bevilgninger fra Statskraftverkene. Hun foreslo at en henvendelse fra representantskapet til Regjeringen ble sendt, og leste forslag til skriv.

Bilag 1.

Bodø, 5. juni 1971

Til Regjeringen.

Saltfjellet

Under Norges Naturvernforbunds representantskapsmøte i Bodø 4.–5. juni i år ble spørsmål i forbindelse med Saltfjellet drøftet og følgende vedtak ble fattet:

«Norges Naturvernforbund krever at det foretas en totalvurdering og utarbeides en samordnet plan for arealdisponering av Saltfjellområdet. Denne planen må bygge på arbeidsplassbehov, turisme, jord- og skogbruk, jakt og fiske, reindrift, vitenskapelige referanseområder, militære behov m.v. Det gjelder at *alle* opplysninger samles og vurderes før det tas standpunkt og settes igang tiltak.

Ingen sektorinteresse bør stå for planleggingen. Det må være en frittstående, allsidig sammensatt gruppe av fagfolk og vitenskapsmenn som får oppgaven direkte fra Kommunaldepartementet.

Dette utvalget må få tid til å gjøre skikkelig arbeid.»

Med vennlig hilsen
Norges Naturvernforbund

Formannen mente det burde satses på to felt, både gjennom en opinionsdannelse i regionen og ved forbundets støtte til Sperstad-utvalget.

Engan (landsstyret) trakk fram forholdet vassdragsutbygging og kraftkrevende industri, og mente at i tilfellene Hardangervidda og Saltfjellet ble distriktspolitikk benyttet for å fremme regulering.

Roseth (ONV) mente at problemet bunnet i særlige forhold for Nord-Norge med stor mangel på arbeidsplasser i flere distrikt. Manglende landsdelplan spilte også inn og han mente NNV burde støtte arbeidet med planen.

Dirigenten leste Brunvolls forslag til brev til regjeringen, som ble vedtatt (se bilag 1).

9. Alta-Kautokeinovassdraget

Bjarne Bugge (FNV) orienterte om saken og refererte innledningsvis samferdselsnemndas uttalelse der det bl.a. heter at «fylkestinget må kreve at undersøkelser og utredninger vedrørende Altavassdraget må forseres med sikte på en hurtig utbygging».

En eventuell utbygging som foreslått vil føre til neddemming av Masidalen, som i dag har en fast bosetting på ca. 300 mennesker.

Fra naturvernhold mente Bugge at det er all grunn til å rette søkelyset mot flere forhold av kulturell, sosial, hydrologisk, klimatologisk og næringsmessig karakter, ved siden av at landskapstypens store egenverdi bør understrekes.

Fra flere representanter ble det bl.a. pekt på samenes hevdvunne

bruksrettigheter, og at samene likeledes også hevder å ha eiendomsretten til områdene. Saken må således sies å ha vesentlige kulturelle og sosiale sider for vårt land.

Bugge kom inn på at ved en eventuell regulering av dette omfang er det grunn til å anta at de hydrologiske og klimatologiske forholdene vil bli påvirket i et større område enn det som vil bli omfattet av en regulering.

I denne sammenheng henledet han oppmerksomheten bl. a. på de virkninger en bortledning av vannet fra Eibydalføret kan få på grunnvannstanden i dalføret, et av de beste jordbruksdistrikter i Finnmark.

Videre er det grunn til å frykte at en eventuell regulering ved overføring av vann til Altavassdraget fra et av de største tilløpssvassdrag til Tanaelva vil medføre senkning av grunnvannstanden i Karasjok samtidig som vannstanden i grenseelva Tana vil bli berørt.

Bugge kom også inn på de virkninger en eventuell regulering vil få for reindriften, jakt og fiske. Endringer i disse forhold vil kunne virke inn på selve eksistensgrunnlaget for samene, og det er tvilsomt om erstatninger vil kunne oppheve skadevirkningene.

I disse områdene er reinbeitene svært sårbare for klimaendringer (tåkedannelse) og forsnevninger av flyttveiene vil få betydelige skadevirkninger. Disse forhold vil særlig gjøre seg gjeldende dersom planene gjennomføres for oppdemming av en kunstig innsjø på 100 km i Masidalen.

Reinbeitene i Finnmark og Troms

er ellers fullt belagt og kan ikke ta imot de flokker som måtte miste sine beite- og flytningsområder ved reguleringen.

Bugge pekte også på at hele vassdraget er en enestående naturpark med flere sjeldenheter slik som canyons med slukter og gjel som muligens er de eneste av slikt format i Norge, samt at vassdraget med sin rike flora og fauna også rommer hekkeplass for sangsvanen.

Bugge avsluttet med å be om støtte fra NNV sentralt.

I denne sammenheng viste han til FNV's søknad av i år til Finnmark Fylke om en bevilgning på kr. 1 000,- til dekning av utgifter i 1970 var avslått.

Formannen refererte fra landsstyremøtet 1.-2. mars d. å. der saken ble behandlet og vedtatt fattet som overlater til generalsekretæren å besøke distriktet evt. arbeide videre med saken etter skisserte retningslinjer.

Generalsekretæren redegjorde for planene om reisen til Finnmark og mente det var naturlig og riktig at det ble dannet et eget organ i distriktet, sammensatt av personer fra den lokale befolkningen. Landsstyret – sekretariatet bør bistå ved etablering av et slikt organ og fungere som kontakt og bindeledd med de sentrale myndighetene.

Formannen mente det også her måtte skapes en opinion og at landsstyret ville sørge for en fullgod behandling av saken når eventuelle planer for utbygging blir fremlagt.

Under henvisning til Finnmark fylkes avslag på FNV's søknad om

midler, gjorde formannen det kjent at han i samråd med landsstyrets medlemmer ville tilby FNV kr. 1000,- til arbeidet med denne sak.

10. Svalbard og naturvernet

Norderhaug (landsstyret) hadde utarbeidet en orientering om saken som i hans fravær ble lest av generalsekretæren.

Norderhaug berørte i sin oriente-

ring den historiske utviklingen med vekt lagt på Svalbard-traktaten og de internasjonale forpliktelser som påhviler Norge, bl.a. tilligger det Norge å ivareta de naturvernmessige interessene som berøres.

Oljeboring, intensivert grubevirksomhet, koksverksplaner, økende turisme, vitenskapelig aktivitet og flyplassplaner understreker i en stadig økende grad nødvendigheten av en

planmessig og målbevisst naturvern-innsats på Svalbard.

Norderhaug avsluttet sin orientering ved å understreke at bare ved å erkjenne at Arktis, den nordlige halvkules siste villmarker, representerer kulturelle, rekreasjonsmessige og vitenskapelige egenverdier som vår generasjon nu meget lett kan komme til å spolare, kan vi vise sann foregangsvirksomhet. Å løse de oppgavene vi her står overfor vil kreve økende økologisk innsikt, politisk besluttsomhet og praktisk handling i de kommende år.

Jørgensen (RNV) mente orienteringen var så godt skrevet at den i sin helhet burde sendes dagspressen.

Frislid (sekretariatet, redaktør) opplyste at dette allerede var gjort.

Generalsekretæren leste deretter Norderhaugs forslag til brev som ble vedtatt sendt Regjeringen (se bilag 2).

Bilag 2.

Oslo, 5. juni 1971

Til Regjeringen.

Naturvern på Svalbard

Norges Naturvernforbunds representantskap, samlet til møte i Bodø den 4.-5. juni, vil med dette uttrykke sin tilfredshet med de tiltak av naturvernmessig karakter som regjeringen hittil har iverksatt på Svalbard i inneværende år, dels ved fredningen av Kong Karls land, dels ved iverksettelsen av de midlertidige bestemmelser for regulering av naturinngrep på Svalbard.

Representantskapet vil forøvrig understreke betydningen av at disse bestemmelser nå praktiseres slik at de effektivt regulerer all menneskelig aktivitet som belaster og skader naturen og dyrelivet på Svalbard.

Særlig viktig finner vi det å sørge for full kontroll, og om nødvendig, utsettelse, av de oljeboringsplaner som foreligger på Edgeøya, der behandlingen av et forslag om naturreservat ennå ikke er avsluttet. En effektiv praktisering av de nye forskriftene vil videre avhenge av en større biologisk forskningsinnsats på Svalbard og av

en forsterkning av Sysselmannens oppsyn. I denne sammenheng henstilles det også om å vurdere tanken om opprettelse av en egen naturvernkonsulentstilling for Svalbard.

Videre vil Norges Naturvernforbunds representantskap understreke behovet for at de mest verneverdige deler av Svalbard nå sikres som naturreservater og nasjonalparker.

På bakgrunn av de internasjonale forpliktelser som tilligger Norge når det gjelder naturvern på Svalbard, og de tiltagende tendenser til generelt å skade disse arktiske villmarksområdene ved tekniske inngrep, er representantskapet generelt av den oppfatning at Svalbard og øygruppens høyarktiske flora og fauna har så stor egenverdi at bevarings- og vedlikeholdshensynet bør være det primære ved vår ressursforvaltning i nord, og at teknisk/økonomisk inngrep bør bli det sekundære.

Med vennlig hilsen
Norges Naturvernforbund

11. Naturvernlovens § 2.

Generalsekretæren ga en kort oversikt over tidligere naturvernlover og presenterte § 2 i den nåværende naturvernlov. Etter landsstyrets mening står og faller et naturvern i praksis med at denne paragraf blir satt ut i livet og at dens intensjoner blir håndhevet.

Fredriksen (Norges Skogteknikerforbund) spurte om landsstyret hadde drøftet hvilke anlegg, arbeider eller virksomheter som det er tenkt skal være registreringspliktige. Han ba om at skogbrukets organer måtte bli kontaktet dersom NNV avga uttalelse i forbindelse med retningslinjer som ville berøre skogbruket.

Bilag 3.
Bodø, 5. juni 1971

Til Regjeringen

Naturvernlovens § 2.

I lov av 19. juni 1970 om naturvern heter det i § 25, første punktum: «Denne lov trer i kraft 1. juli 1970, dog slik at § 2 trer i kraft først fra den tid Kongen bestemmer».

Etter Norges Naturvernforbunds oppfatning er det lovens § 2 som i relasjon til bestemmelsene i § 1 gjør loven til noe langt mer enn en fredningslov. Den er nøkkelparagrafen som skal sikre en fornuftig forvaltning av våre naturressurser.

Norges Naturvernforbunds representantskap samlet til møte i Bodø vil derfor henstille til Regjeringen at lovbestemmelsen straks blir satt ut i livet og at dens intensjoner blir håndhevet.

Med vennlig hilsen
Norges Naturforbund

Formannen opplyste at en i forbindelse med § 2 ennå ikke hadde fått seg forelagt noen retningslinjer til uttalelse.

Jørgensen (RNV) trakk i denne sammenheng inn opprettelse av kommunale naturvernråd og mente NNV burde engasjere seg i utarbeidelsen av instruks. Disse rådene ville kunne være tjenlige i arbeidet med å regulere og kontrollere planlagte inngrep etter naturvernlovens § 2.

Generalsekretæren svarte til Jørgensen at sekretariatet er oppmerksom

på forholdet og arbeider med saken.

Til Fredriksen pekte generalsekretæren på at det var de irreversible inngrep en tenkte på. Generalsekretæren leste forslaget til brev til Regjeringen som ble vedtatt sendt (se bilag 3).

Barth (foreningen til dyrenes beskyttelse) hadde fått i oppdrag å ta opp spørsmålet hvorfor ikke dyrelivet var spesielt nevnt i lovens formålsparagraf.

Generalsekretæren hevdet at det er klart dyrelivet er en viktig del av naturen, og at det således dekkes av formålsparagrafen.

12. Naturvernet og jaktlovgivningen

Generalsekretæren kom inn på hvor vanskelig det har vært å få fredet truede dyrearter, og orienterte også om Nordisk Råds rekommandasjon av 19. februar 1963 som henstiller til Regjeringene i de Nordiske land om «at der i jakt- og fredningslovgivningen legges det princip til grund, at pattedyr og fugle er totalfrædede, for så vidt der ikke udtrykkelig i lovgivningen er gjort undtagelser herfra».

Generalsekretæren leste forslag til brev der spørsmålet om revisjon av jaktloven samt problemet med fredning av truede rovdyr tas opp.

Gaare (S-TNV) ønsket å reservere seg mot det nye prinsipp en ønsker å tillegge jaktloven.

Jørgensen (RNV) minnet om at saken tidligere var behandlet i representantskapsmøte i Bergen i 1965 der en sluttet opp om Nordisk Råds rekommandasjon, og at en således var bundet av tidligere vedtak.

Representantskapet diskuterte deretter berettigelsen av å sende brevet i forslags form eller om en skulle konsentrere seg om spørsmålet revisjon av jaktloven. Videre var det i de siste dagene før representantskapsmøtet truffet tiltak for fredning av ulv i hele landet samt av bjørnen i Vassfaret.

En diskusjon utspant seg også om berettigelsen av fredning av gaupe i yngletiden da dette ikke ville ha så stor betydning for artens eksistens men mer ha preg av prinsipiell holdning til slik fredning.

Representantskapet fant å ville konsentrere seg om første del av det forslag til brev som forelå. Denne del av brevforslaget ble vedtatt (se vedlegg 4).

SAKER BEHANDLET 2. DAG

13. Årsmelding og regnskap

Årsmelding og regnskap for 1970 ble gjennomgått og kommentert, og enstemmig godkjent.

Under gjennomgåelsen av årsmeldingen ble det debatt om forskjellige punkt hvorav nevnes:

a) Under kretsforeningene – medlemstallet gjøres følgende endringer i rubrikken «Medl. tall 31/12 1970»:

Hedmark 505

Nordland 523

Haugaland 276

b) Holager (HNV) ønsket seg en liste over medlemmene i hver kommune og i alfabetisk rekkefølge.
c) Stenby (Haugaland Naturvern HaNV) spurte om det er mulig å

få en oversikt over de som pr. dags dato ikke hadde betalt kontingent.

Kontorsjefen svarte til Holager at dette er mulig og at det ville lette arbeidet betraktelig, men at det p.g.a. det økonomiske ikke var blitt gjort. Til Stenby svarte

kontorsjefen at det er mulig og vil bli utført samtidig med utsendelse av 2. gangs krav.

Vedtak: Kretsforeningenes medlemsfortegnelse legges om til alfabetisk rekkefølge, ordnet kommunis.

d) *Gaare* (S-TNV) ville vite om det

er mulig å få en oversikt over medlemmenes yrker.

Generalsekretæren svarte at dette har vært nøye vurdert tidligere, men forkastet av flere grunner bl. a. av økonomiske.

e) *Gaare* (S-TNV) bragte på bane format og innhold av tidsskriftet «Norsk Natur».

Styret i S-TNV hadde behandlet saken og stilte seg negativt til det nye formatet. Videre mente *Gaare* det var for mye bilder og at det hadde karakter av et internt medlemsblad. Han mente det heller burde være et samfunnskritisk organ og bl.a. ta opp mer stoff om truselen av vårt nære miljø.

Gaare fikk fra flere hold støtte for sitt syn mens det var andre som sluttet opp om overgangen.

Frislid (redaktør) mente det ville være noe farlig å fatte et vedtak og fastsette retningslinjer om selve innholdet, og redegjorde deretter for grunnene til at en hadde gått over til nytt format.

Gaare (S-TNV) hevdet at det minst vesentlige var formatet og stilte spørsmålet om representantskapet kunne anmode om å gå over til innhold av annen karakter.

Thommessen (ØNV)/*Gaare* (S-TNV) foreslo å nedsette en komité til å vurdere tidsskriftets målsetting, og dets funksjon i relasjon til den prosentvise del av budsjettet.

Vedtak: Representantskapet henstiller til landsstyret å vurdere *Thommessen* og *Gaare*s forslag. Saken tas opp på representantskapets møte i 1972.

Bilag 4.
Bodø, 5. juni 1971

Til Regjeringen

Revisjon av jaktloven

Etter tilråding fra Landbruksdepartementet ble det ved Kgl. res. av 20. desember 1968 nedsatt en jaktlovrevisjonskomité.

Komitéens mandat var følgende:

- Vurdere spørsmålet om å endre grunnprinsippene i jaktloven i samsvar med de øvrige nordiske lands jaktlovgivning og i tilfelle utarbeide et lovforslag i samsvar med det.
- Avgi innstilling til spørsmålet om revisjon av visse paragrafer i loven, eventuelt i forbindelse med prinsippendring.
- Vurdere spørsmålet om en egen hundelov og i tilfelle fremlegge forslag.

Norges Naturvernforbund kan ikke se at det til nå foreligger noe resultat av komitéens arbeid.

Hovedsaken til at denne sak har trukket i langdrag er etter forbundets oppfatning at det ikke fra høyeste

hold (Regjering/Storting) er tatt standpunkt til spørsmålet om hvilket prinsipp som skal legges til grunn for vår jaktlovgivning, jfr. punkt a. ovenfor.

Som kjent vedtok Nordisk Råd den 19. februar 1963 en rekommandasjon til regjeringene i Danmark, Sverige, Island og Norge om «at der i jagt- og fredningslovgivningen lægges det princip til grund, at pattedyr og fugle er totalfrædede, for så vidt der ikke udtrykkeligt i lovgivningen er gjort undtagelser herfra».

Norges Naturvernforbund ga i 1965 forslaget fra Nordisk Råd sin fulle støtte og vil påny understreke betydningen av at forslaget legges til grunn for en ny jaktlov slik man allerede har gjort det i Danmark, Finland og Sverige.

Vi anmoder med dette Regjeringen om straks å ta standpunkt til Nordisk Råds rekommandasjon, slik at jaktlovrevisjonskomitéen, med utgangspunkt i et utvetydig prinsippvedtak, umiddelbart kan fullføre sitt viktige arbeid med en ny, eventuelt revidert, jaktlov. Det forutsettes at den nye/reviderte lov vil gi truede dyrearter et effektivt vern.

Med vennlig hilsen
Norges Naturvernforbund

Regnskap.

Kontorsjefen presenterte regnskapet og ingen bemerkninger fremkom. Videre leste han revisors beretning som ble godkjent og styret ble gitt ansvarsfrihet.

Jørgensen (RNV) reflekterte over posten «Renter og utbytte av fonds» og ba styret ta til ettertanke om ikke NNV, uansett nåværende aksjehavende burde sikre seg en eller flere aksjer i de bedrifter en ønsker å påvirke, slik at NNV kan møte på generalforsamlingene og tale naturvernets sak.

Dirigenten redegjorde for landsstyrets behandling av saken i møte 3. juni der det ble fattet vedtak om snarest å omplassere aksjene.

Kvam (landsstyret) mente de var direkte umoralsk å sitte med aksjer av dette slag.

Jørgensen (RNV) ga under dette punkt uttrykk for det behov RNV føler for å vite hvordan andre kretsforeninger arbeider. Han mente at det i forbindelse med kretsforeningenes årsmeldinger, men uavhengig av disse, kunne lages en liten trykksak, basert på utsendte enkle spørreskjema, der kretsforeningene presenterer fakta om foreningene, deres arbeid etc. og at denne trykksaken distribueres til alle valgte tillitsmenn i NNV som ide-skrift for hverandre.

Vedtak: Saken vurderes av landsstyret.

14. Budsjett

Kontorsjefen la frem budsjettet og kommenterte dette. Når det gjaldt utkast til budsjett for 1972 understreket

han at dette måtte kun tas til orientering.

Schilbred (VNV) kom i denne sammenheng inn på spørsmålet om en desentralisering av NNV's sekretariat, og mente det kunne være hensiktsmessig, ved ytterligere ansettelse av saksbehandlere, at disse blir plassert forslagsvis, Bergen, Trondheim og Bodø, og bistår kretsforeningene i regionene men er sekretariatets personell. Dette vil øke NNV's slagkraft mente Schilbred og foreslo at kretsforeningene holder kontor og rekvisita samt dekker utgiftene til reiser i distriktet, mens NNV dekker lønninger og reise til og fra Oslo.

Dirigenten sa seg enig i at det må arbeides for å styrke kretsforeningene, og at dette spørsmål tas opp på høstens formannsmøte.

Dirigenten kom også inn på statsbidraget og nevnte at bevilgninger over statsbudsjettet til organisasjoner er vanskelig. Det var derimot lettere å få bidrag til konkrete prospekt, men «øremerkede midler» er for NNV ingen fullgod løsning, da det til en grad binder virksomheten.

Jørgen (RNV) mente en ikke burde avfinne seg med en mindre bevilgning, men snarere uttrykke forbauselse over at staten etter Naturvernåret 1970 ikke har sørget for å sette NNV i stand til å føre arbeidet videre etter at oppgavene er lagt over på forbundet.

Høegh (æresmedlem) mente en burde sette opp et budsjett over de virkelige utgiftene og balansere budsjettet med statsbidraget og søke om tilsvarende beløp.

Mylius (S-TNV) mente at i lys av

Naturvernåret 1970 var NNV blitt lokket til en større utvidelse, og at det etter hans mening vil være forsvarlig å sette opp budsjett med underbalanse og deretter søke om tilleggssbevilgning.

Budsjettet ble enstemmig vedtatt.

Kontorsjefen orienterte deretter om kunstlotteriet som ikke hadde fått den oppslutning en hadde håpet og ventet. Kretsforeningene ble bedt om å bistå med salg av lodder, da dette kunne ha større gjennomslagskraft på lokalplanet. Kontorsjefen delte ut orienterende materiell til de interesserte foreningene.

15. Fastsettelse av kontingent

Dirigenten ga uttrykk for at han personlig kunne tenke seg en forhøyelse til kr. 25.- og ønsket representantskapets syn på dette.

Gaare (S-TNV) mente at en økning som foreslått neppe ville ha noen betydning for de som allerede var medlem, men ved nytegning ville det kunne virke uheldig. Dessuten hevdet han det uheldige i årlige justeringer.

Moen (S-TNV) tvilte på om en forhøyelse ville gavne saken.

Vedtak: Den nåværende kontingent beholdes.

16. Kontingentfordeling

Etter henstilling fra representantskapet (Stavanger 69) vedtok landsstyret at kontingent for personlige medlemmer skulle tilfalle kretsforeningen i sin helhet første år dersom medlemstegningen var resultat av en lokal verveaksjon og at kontingenten var innbetalt via kretsforeningen. Denne ordningen utløper 4. juni 1971.

Landsstyrets erfaring er at ordningen virker tilfredsstillende og mener den bør fungere inntil videre.

Vedtak: Ordningen beholdes inntil videre.

17. Status og kontingentfordeling for kollektivt tilsluttede organisasjoner m.v.

Høydahl (ØNV) minnet om at kollektivt tilsluttede medlemmer kunne være organisasjoner, foreninger, institusjoner og bedrifter. Han mente en viss sortering burde finne sted i størrelse, formål og lokalisering der flere med lokal karakter burde tilknyttes lokalforeningene. ØNV henstilte til landsstyret å vurdere dette samtidig som det åpnes adgang til på lokalplanet å verve kollektive medlemmer for kretsforeningene. Saken berører kun et pengebidragsforhold mente *Høydahl*.

Høydahl kom også inn på forholdet med representasjon til representantskapsmøtet for de kollektive medlemmene og mente det også her burde bli en avklaring.

Dirigenten viste til at landsstyret hadde vurdert representasjonsforholdet, og at en hadde blitt stående ved de ideelle organisasjonene. Dette var imidlertid et spørsmål som sekretariatet skulle utrede nærmere.

Fredriksen (Norges Skogteknikerforbund) ba landsstyret vurdere om visse organisasjoner kan møte med stemmerett.

16. Naturvernets terminologi

Borchgrevink (ØNV) presenterte ØNV's forslag til terminologi og kom-

menterte et forslag utarbeidet av *Frislid*, som *Frislid* selv deretter leste i sin helhet.

Thuv (VNV) spurte om det ikke heller ville være mer tjenlig med en liste over de uttrykk som er i bruk, en slags ordliste.

Representantskapet diskuterte nytten av en terminologi og i tilfelle hvilken form denne burde ha.

Det ble bl.a. pekt på at ordet «miljøvern» var kommet for å bli p.g.a. at ulike saker reises under dette begrepet.

Borchgrevink (ØNV) uttalte at det en ønsket var å klassifisere eksisterende begrep.

Dirigenten stilte spørsmålet om det var mulig å komme fram til et oppsett der en har en kort innledning med *Frislids* forslag fulgt av *Borchgrevinks* for de som vil trenge dypere inn i saken.

Høydahl (ØNV) hevdet at foreningens forslag ville være til stor støtte for bl.a. lærere.

Moen (S-TNV) på sin side hevdet at hans erfaring gjennom flere år var at et forslag av fremlagte karakter ikke ville være særlig tjenlige for skolene.

Høegh (æresmedlem) ville etter egen erfaring fraråde å fatte et bindende vedtak i saken der en bandt seg til en fast terminoldgi. Situasjonen forandrer seg stadig, miljøet er ikke noe statisk.

Frislid (sekretariatet) spurte om ikke de to fremlagte forslagene kunne bearbeides av 2-3 personer fra representantskapet for om mulig å komme frem til et felles forslag for videre drøftelse.

Kveberg (landsstyret) frarådet å fat-

te noe bindende vedtak om bruk av de foreliggende forslag. Han mente representantskapet kun burde ta det til etterretning.

Kvebergs forslag fikk representantskapets tilslutning.

17. International Union for Conservation of Nature and Natural Resources

Høydahl (ØNV) ga uttrykk for at en aldri hadde fått noen klarhet i oppnevning, funksjonstid av norske representanter, hvem som velger disse etc., og han ba sekretariatet skaffe rede på dette.

Generalsekretæren svarte ved å vise til at Norge i sin tid, før det var noen statlig naturvernetat, hadde fått invitasjon til å delta i IUCN. Videre opplyste generalsekretæren at i statsbidraget er det nå innarbeidet det beløp som skal dekke utgiftene til kontingent og reiseutgifter for Norges representant.

Høegh (æresmedlem) som Norges representant i IUCN redegjorde kort for organisasjonen, og bekreftet at han formelt sett ikke var oppnevnt av NNV.

Organisasjonssekretæren redegjorde deretter om detaljer vedrørende IUCN, de ulike organer, medlemsskap, oppnevning, funksjonstid o.l.

Generalsekretæren som uttrykte sin personlige mening, hevdet at en burde si fra seg enhver forbindelse med IUCN såfremt NNV ikke blir tilstrekkelig økonomisk satt istand til å representere Norge på en fullt ut tilfredsstillende måte. Dette fikk representantskapets tilslutning.

18. Natur og ungdom (NU)

Under representantskapsmøtet på Sem i Asker i 1970 forelå en ny organisasjonsform for «Natur og Ungdom» til behandling. Representantskapet vedtok «å gi organisasjonsformen et prøveår, og så ta saken opp på ny i representantskapsmøtet i 1971.»

Landsstyret kan ikke se at prøveåret har svart til forventningene og har derfor gitt sekretariatet i oppdrag å legge fram forslag til en ny ordning.

Organisasjonssekretæren redegjorde for arbeidet med å reorganisere N.U. i den hensikt å danne en effektiv og smidig ungdomsorganisasjon. Dette arbeidet foregikk i nært samarbeid med formannen for NU's kontaktklubb i 1971, Tore Killingland (Oslo Feltbiologiske Ungdomsforening).

Killingland (NU) ville i denne sammenheng få kretsforeningenes syn på tanken med å knytte lokalavdelinger av NU til kretsforeningene, der ungdommen kunne få den hjelp de måtte trenge, men ellers være selvstendige.

Høydahl (ØNV) hilste med glede dette nye initiativ og mente et interimstyre i løpet av året skulle utarbeide nye vedtekter for NU, og at disse legges fram for representantskapet i 1972.

Generalsekretæren ønsket at representantskapet ga landsstyret og sekretariatet i oppdrag å legge fram forslag til nye vedtekter for NU. Videre ga han uttrykk for at landsstyret skulle utpeke en representant fra forbundet til NU's styre for at den best mulige kontakt skulle være til stede mellom NNV og NU.

Vedtak: Forslag til nye vedtekter NU legges fram for representantskapet 1972.

19. Valg. a) Valg av to styremedlemmer med varamenn

Ragnar Vik (valgkomiteen) redegjorde for de som var på valg, og presenterte valgkomiteens forslag.

Bugge (FNV) foreslo i tillegg Normann-Hanssen som styremedlem.

Følgende stilte til valg som styremedlemmer og resultatet ble følgende:

Mag.art. Bredo Berntsen	0 st.
Fylkeshagearkitekt	
Oddlaug Brunvoll	17 »
Cand.real Øystein Dalland	21 »
Maleren Reidar Fritzvold	2 »
Telegrafbestyrer	
S. Normann-Hanssen	6 »

Dalland og Brunvoll ble valgt til styremedlemmer for perioden 1971-74.

Som varamenn stilte følgende til valg, og resultatet ble følgende:

Mag.art. Bredo Berntsen	22 st.
Maleren Reidar Fritzvold	20 »
Stud.jur. Erik Schilbred	21 »
Siv.ing. Svein Solhjell	6 »

Berntsen ble valgt til varamann for Dalland og Schilbred for Brunvoll, begge for perioden 1971-74.

Da Brunvoll hadde vært Hans J. Engans personlige varamann skulle det også velges ny varamann istedet for Brunvoll fram til 1973. Fritzvold ble valgt som Engans personlige varamann for perioden 1971-73.

Som tellekorps fungerte Kvam og Villmo.

b. Valg av valgkomité

Valgkomiteen bestående av Foyen, Vik og Møller ble enstemmig gjenvalgt.

c. Valg av revisor og fastsettelse av dennes godtgjørelse

I brev av 7. desember 1970 meddelte revisjonsfirmaet Johan Engelstad & Jonn Hoen, statsaut. revisorer at man p.g.a. mangel på kvalifisert arbeidshjelp i firmaet ikke kunne påta seg revisjonsoppdrag fra Norges Naturvernforbund med virkning fra 1. januar 1971.

Landsstyret har midlertidig engasjert statsaut. revisor Henning Ziesler, Oslo og foreslår at han velges som forbundets nye revisor.

Godtgjørelsen til revisjonsfirmaet Johan Engelstad & Jonn Hoen foreslås for 1970 satt til kr. 2 000.-.

Vedtak: Godtgjørelse for 1970 kr. 2 000.-. Henning Ziesler ble enstemmig valgt som forbundets revisor.

20. Fastsettelse av tid og sted for representantskapsmøtet 1972

Representantskapet vedtok å legge neste møte til Østlands-området og overlot til landsstyret i samråd med ØNV å fastlegge nærmere sted og tid.

Dirigenten rettet til slutt en takk til de uttredende styremedlemmene Melander og Villmo.

Villmo rettet en takk tilbake og ønsket de nye styremedlemmene lykke til i arbeidet for NNV.

Møtet hevet.

Ola Skifte

Leif Michaelsen

Vern våre vassdrag

EN HVITBOK OM VANN

«... Det er fremtredende eksperter som her belyser sine respektive fagområder, og samlet gir boken et verdifullt grunnlag for det mål alle må arbeide frem mot, å gjenvinne vårt rene vann.»

Pris hf. kr. 15,-.

Norges Handels og Sjøfartstidende

AKTUELLE SÆRTRYKK:

Lov om vassdragene – pris kr. 7,80.

Lov om vern mot vannforurensning – pris kr. 2,70.

Lov om friluftsliv – pris kr. 3,-.

Lov om naturvern – pris kr. 2,40.

Lov om vern mot oljeskader – pris kr. 2,40.

GRØNDAHL & SØNS FORLAG

Munkedamsvn. 35, Oslo 2.